

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Vantaan lastensuojelun työntekijöiden näkemyksiä yhteistyöstä ja sen kehittämisestä päiväkotien kanssa

Jokela, Miia
Järvinen, Tiina

2015 Otaniemi

Laurea-ammattikorkeakoulu
Otaniemi

Vantaan lastensuojelun työntekijöiden
näkemyksiä yhteistyöstä ja sen
kehittämisestä päiväkotien kanssa

Miia Jokela
Tiina Järvinen
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Maaliskuu, 2015

Miia Jokela, Tiina Järvinen

Vantaan lastensuojelun työntekijöiden näkemyksiä yhteistyötä ja sen kehittamisestä päiväkotien työntekijöiden kanssa

Vuosi	2015	Sivumäärä	36
-------	------	-----------	----

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata, miten Vantaan kaupungin lastensuojelun työntekijät näkevät tällä hetkellä yhteistyön päiväkotien työntekijöiden kanssa ja millä tavoin sitä voisi tulevaisuudessa kehittää. Opinnäytetyön pohjana on käytetty aikaisemmin tehtyjen opinnäytetöiden sekä pro gradujen tuloksia.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto hankittiin verkkokyselyn avulla kolmelta Vantaan kaupungin lastensuojelun avopalvelun yksiköltä. Vastauksia kyselyyn saatiin yhteensä kahdeksan. Aineiston analysoinnissa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, josta ilmeni kolme pääluokkaa: moniammatillisesti toimiva yhteistyö, varhainen puuttuminen ja tiedon lisääminen sekä median merkitys ihmisten mielikuviin lastensuojelusta.

Tuloksista ilmeni, että lastensuojelun työntekijät näkevät yhteistyön toimivan kohtuullisen hyvin. Puolet vastanneista on sitä mieltä, että yhteydenpito toimijoiden välillä on hyvä. Lastensuojelun työntekijät ovat huomanneet, että päiväkodin työntekijät kaipaavat lisää informaatiota ja koulutuksia, jotta yhteistyö sujuisi entistä paremmin. Lastensuojelun työntekijät toivovat myös päivähoidolta avoimempaa yhteistyötä perheiden kanssa, jotta voitaisiin välttää mahdolliset konfliktit lastensuojelun tarpeen selvittämisen tullessa ajankohtaiseksi. Median tuoma negatiivinen kuva on tulosten mukaan yksi haaste yhteistyön kehittämisessä.

Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että haasteista huolimatta lastensuojelun työntekijät kokivat yhteistyön olevan osapuolten välillä toimivaa. Tärkeänä yhteistyötä kehittävänä asiana on lisätä päiväkodin työntekijöiden tietoisuutta lastensuojelun työstä ja sitä kautta muuttaa lastensuojelun työn negatiivista kuvaa.

Asiasanat: päivähoido, varhainen tuki, ehkäisevä lastensuojelu, yhteistyö

Miia Jokela, Tiina Järvinen

Vantaa's child welfare service employees views about the co-operation and its development with the day care service employees

Year	2015	Pages	36
------	------	-------	----

The subject of the thesis is to describe how the employees of child welfare services experience the co-operation with the employees of the day care services in Vantaa and how it can be developed in the future. The thesis is based on the results of other Bachelors' and Masters' theses that have been conducted before.

The thesis is qualitative and the data was collected as an online survey from three child welfare units in Vantaa. Eight replies were received in total. The data analysis was carried out by a content analysis in which arose three main categories. They were functional and multi-professional co-operation, early intervention and increasing information and the influence of the media on people's images of child welfare.

The results showed that the employees of child welfare services experienced the co-operation with the employees of day care services reasonably good. A half of the respondents think that the communication works with each other. However, the employees of child welfare services have discovered that the employees of day care services need more information and education in order to have a co-operation that function even better. The employees of child welfare services also hope that the employees of day care services should be more open with the families in order to avoid possible conflicts in the cases of child protection. According to the results media has a negative image, which is considered as a challenge in developing the co-operation.

To conclude, the co-operation with the employees of day care services functions despite the challenges. It is important to increase the awareness of the employees of day care services on the work that has been carried out in child welfare services and thereby change the negative image of child welfare services.

Keywords: day care, early intervention, preventive child protection, co-operation

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Lapsen hyvinvointi	6
2.1	Varhainen tuki	8
2.2	Ennaltaehkäisevä lastensuojelu	9
3	Yhteistyö	11
3.1	Moniammatillinen yhteistyö	12
3.2	Toimiva moniammatillinen yhteistyö	14
3.3	Yhteistyö lastensuojelun ja päiväkodin työntekijöiden välillä	15
3.4	Lastensuojelun ja päiväkodin työntekijöiden yhteistyön kehittäminen	16
3.4.1	Yhteistyössä havaitut haasteet	17
3.4.2	Toimiva yhteistyö	19
4	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset	20
4.1	Tiedonhankintamenetelmä	21
4.1.1	Verkkokyselyn eettisyys ja luotettavuus	23
4.1.2	E-lomake	23
4.2	Aineiston analyysi	24
5	Opinnäytetyön tulokset	25
5.1	Moniammatillisesti toimiva yhteistyö	26
5.2	Varhainen puuttuminen ja tiedon lisääminen	27
5.3	Media vaikuttajana mielikuviin lastensuojelusta	29
5.4	Kehittämisen kohteena toimivampi yhteistyö	29
6	Pohdinta	30
7	Luotettavuus ja eettisyys	34
	Lähteet	37
	Taulukot	40
	Liitteet	43

1 Johdanto

Hanna Savolaisen (2012), lastensuojelun keskusliiton, tiedotteessa todetaan, että lapsen hyvinvointi on varhaiskasvatuksen ja lastensuojelun yksi päätavoite. Se vaatii yhteistyötä molemmilta tahoilta, jotta lapsen turvallisuus voidaan taata. Yhteistyössä on vielä kehitettävää ja monia ongelmakohtia löytyy. Tiedonkulku on heikkoa ja käytännöistä ei tiedetä tarpeeksi. Myös lastensuojeluilmoituksien tekemisen vähyys on näkynyt mediassa jo pitkään. Uutiset siitä, kuinka päiväkodin työntekijät tekevät vähemmän ilmoituksia kuin neuvolan työntekijät, herättivät mielenkiinnon aiheeseen ja siksi halusimme selvittää, miksi päivähoidon ja lastensuojelun välinen yhteistyö näyttää olevan ongelmallista.

Savolaisen tiedotteen mukaan päivähoidosta tehtyjen lastensuojeluilmoitusten osuus kaikista vuonna 2011 tehdyistä ilmoituksista oli vain 1,8 %. Kuitenkin lapset viettävät moninkertaisen määrän aikaa päiväkodissa verrattuna esimerkiksi neuvolaan, joten mikä on syynä lastensuojeluilmoitusten pieneen määrään? Päiväkotien työntekijöiden epävarmuus ja tiedon puute vaikuttavat osaltaan lastensuojeluilmoitusten vähäiseen määrään. Pelot vanhempien reaktioista ja perheen arjen hankaloittamisesta saavat päiväkotientyöntekijät kyseenalaistamaan omia havaintojaan, ja lastensuojelun konsultointinenkin tuntuu haastavalta. Lapsen eduksi on toimiva moniammatillinen yhteistyö, koska tämän avulla pystytään tarjoamaan lapselle mahdollisimman hyvä ja turvattu lapsuus.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Vantaan lastensuojelun työntekijöiden näkemyksiä ja kokemuksia yhteistyöstä ja sen kehittamisestä päiväkotien työntekijöiden kanssa. Tänä päivänä yhä isompaan rooliin on noussut varhainen puuttuminen ja ehkäisevän lastensuojelun tarkeys. Vantaalla on kolme lastensuojelun yksikköä, Tikkurila-Hakunila, Korso-Koivukylä ja Martinlaakso-Myyrmäki, joissa työskentelee sosiaalityöntekijöitä sekä sosiaalikasvattajia. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä kaikkien yksiköiden kanssa. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään usein menetelmänä suullisia haastatteluja, mutta yhteyshenkilöiden toivomusten perusteella valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi verkkokyselylomakkeen. Yhteistyön toimivuutta on aiemmin tutkittu usein päiväkotien työntekijöiden näkökulmasta, mutta halusimme tuoda nyt lastensuojelun työntekijöiden näkemyksen esiin.

2 Lapsen hyvinvointi

Yhteiskunnan tulevaisuuteen vaikuttaa lasten hyvä kehitys ja hyvinvointi, joten niihin tulee panostaa. Tärkeimpiä lasten hyvinvointiin kohdennettuja sopimuksia on vuonna 1989 YK:n laatima yleissopimus lasten oikeuksista. Sopimuksen mukaan lapsella on oikeus hänen ruumiillisen, henkisen, hengellisen, moraalisen ja sosiaalisen kehityksen kannalta riittävään elintasoon, mistä ensisijaisesti vanhemmat ovat velvoitettuja huolehtimaan. Sopimuksella kan-

nustetaan ryhtymään tehokkaampiin menetelmiin ja sosiaalisiin ohjelmiin ongelmien ehkäisemiseksi ja käsittelemiseksi. Tätä toteutetaan ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa eri tahojen, kuten lastensuojelun sekä päiväkodin työntekijöiden välillä. Yhteistyötahojen toimiessa lapsen oikeuksien mukaisesti, lapsen oireiluun ja hyvinvoinnin parantamiseen on mahdollista reagoida aikaisemmin ja näin ollen välttämään isommilta vaurioilta. (Bardy 2009, 33.)

Suomessa lastensuojelulaki sisältää säädöksiä lastensuojelun organisaatiosta, lastensuojelutoimista, lastensuojelua koskevasta menettelystä ja siihen liittyvästä päätösvallasta. Lastensuojelulailla halutaan turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. (Aer 2012, 1 - 3.) Taskisen (2007, 10) mukaan lastensuojelu tulee käsittää laajasti lasten suojeluksi, joka ei ole pelkästään sosiaaliviranomaisten asia, vaan koskee muitakin viranomaisia sekä kaikkia kansalaisia. Lastensuojelulla on useita eri muotoja, kuten ehkäisevä lastensuojelu sekä avohuolto, jotka kohdentuvat sekä lapseen että perheeseen. Avohuolloksi kutsutaan lastensuojelun palveluja, jotka eivät sisällä huostaanottoa. Avohuolto alkaa aina tehdyn lastensuojeluilmoituksen jälkeen. Laissa korostetaan avohuollon tukitoimien ensisijaisuutta huostaanottoon ja sijoitukseen nähden. Avohuollon palvelut muodostetaan perhekohtaisesti ja tavoitteena on antaa tukea perheelle, sekä edistämään perheen oloja niin, että lapsen olo perheessä olisi turvallisempi. (Pitkänen 2011, 10.)

Myös Aer (2012, 26) kirjoittaa lapsen hyvinvoinnin sekä edun ankkuroiduvan lapsen ihmisoikeuksiin ja näin ollen myös Suomen lastensuojelulakiin. Jokaisessa tilanteessa on siis otettava huomioon lapsen siinä tilanteessa olevat relevantit ihmisoikeudet ja niiden suojaamisen tarve. Näiden turvaamiseksi tulee toteuttaa lapsen oman hyvinvoinnin kannalta parhaaksi katsottava vaihtoehto, joka voi olla joissain tapauksissa lapsen oman tahdon vastainen. Tilanteisiin, missä vanhemmat eivät kykene huolehtimaan kasvatustehtävistään tulee puuttua. On kuitenkin toimittava lievimmän riittävän toimenpiteen periaatteen mukaan eli tulee valita toimenpide, jolla puututaan vähiten perheen ja lapsen itsemääräämisoikeuteen. Toimenpiteitä mietittäessä tulee arvioida, mikä tukitoimi tai apu vastaa parhaiten lapsen tai perheen yksilöllisiin tarpeisiin. Vaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle:

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet;
- 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon;
- 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen;
- 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;
- 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen;

- 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä
- 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.

(Aer 2012, 32.)

Turvataksemme lapsen hyvinvointia, on tänä päivänä yhä isompaan rooliin noussut ehkäisevän lastensuojelun tärkeys. Sen tavoitteena on toimia tehokkaasti, antaen hyvä edellytys lapsuuteen sekä lasten erityiseen suojeluun ja samalla tukea lapsen omaa osallistumista ja tarjota erilaisia mahdollisuuksia. Lastensuojelun ehkäisevällä työllä halutaan ehkäistä ongelmien syntymistä ja kasaantumista sekä tukea kaikkien lasten ja lapsiperheiden elinolosuhteita. Ehkäisevä lastensuojelutyö toimii, jos se on jatkuvaa ja monitahoista sekä yhdistää erilaisia toimintatapoja. Peruspalvelut, kuten neuvolat ja päiväkodit, ovat avainroolissa ehkäisemään, kohtaamaan ja ratkaisemaan lastensuojelullisia ongelmia niin pitkälle kuin mahdollista. (Puonti, Saarnio & Hujala 2004, 165.)

Lapsiin kohdistuvalla ehkäisevällä työllä on todettu olevan todellisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia ja siksi lastensuojelun ehkäisevään työhön tullaan tulevaisuudessa panostamaan entistä enemmän. Tätä voidaan tarkastella palvelujärjestelmässä tapahtuneilla muutoksilla, esimerkiksi painopisteen siirtymisestä avohuoltoon laitoksien sijaan. (Puonti ym. 2004, 165, 184.) Näin ollen yhteiskunnassa yhä isommaksi rooliksi lapsen kehityksen turvaamiseksi nousee päiväkodeissa tapahtuva varhainen tuki ja ennaltaehkäisy.

2.1 Varhainen tuki

Ehkäisevän lastensuojelun yhtenä osana on varhainen tuki. Käsite on peräisin early intervention -termistä, joka on suomennettuna varhaista puuttumista. Varhainen puuttuminen on näkynyt suomalaisessa varhaiskasvatuksessa, jossa painotetaan tuen tarpeen tunnistamista, puheeksi ottamista ja toiminnan muutosta puheeksi ottamisen jälkeen. Varhainen tuki on muodostanut uuden tavan varhaiskasvatukseen toimia ennaltaehkäisyä ja osana perustehtävää päivähoitossa. (Heinimäki 2006, 14-15.) Varhaisella tuella pyritään ehkäisemään ongelmien syventymistä, vähentämään lapselle kohdistuvia kärsimyksiä sekä ehkäistään ongelmien kasaantumista, jotka vaarantaisivat lapsen hyvinvoinnin ja kehityksen. Mitä aikaisemmin riskeihin puututaan, sitä helpompi niitä on ehkäistä. (Arnkil & Eriksson 2012, 20.)

Varhainen tuki ja puuttuminen tarkoittavat käytännössä sitä, että pyritään tunnistamaan lapsen hyvinvointia uhkaavia riskitekijöitä ja puuttumaan riskeihin ennen kuin ne muuttuvat suuriksi ongelmiksi. On myös oleellista tukea hyvinvointia vahvistavia ja suojaavia tekijöitä sekä prosesseja, jotka vaikuttavat hyvinvoinnin ja riskitekijöiden syntyyn. Riskitekijänä voidaan pitää ominaisuutta, olosuhdetta tai tapahtumaa, joka tietyissä olosuhteissa lisää tietyn häiriön tai ongelman todennäköisyyttä. (Lindqvist 2008, 12.)

Päivähoidon keskeisenä tehtävänä on edistää lasten myönteistä kehitystä ja tukea vanhempia heidän kasvatustehtävissään. Päivähoidon tulee tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä tukevaa toimintaa sekä suotuista kasvuympäristö lapsen lähtökohdat huomioon ottaen. Päivähoito tekee yhteistyötä myös vanhempien sekä laajan verkoston erilaisten ammatillisten tahojen kanssa, näihin tahoihin kuuluu yhtenä lastensuojelu. (Koivunen 2009, 11.) Päiväkoti on tärkeä kehitysympäristö, koska lapset viettävät päivähoidossa suuren osan lapsuusajastaan. Heidän kokemuksensa siellä sekä olosuhteet ja ilmapiiri vaikuttavat heidän koko elämäänsä. Päivähoidossa on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa lasten kehitykseen, koska se tavoittaa lähes koko lapsiväestön. (Taskinen 2007, 40.) Päivähoidossa puututaan lapsen arkeen usealla tavalla; lapsia ohjataan, opetetaan, kielletään sekä käsketään. Lapsi oppii hyväksyttäviä käytöstapoja sekä yhteiskunnan normeja. Tässä yhteydessä puuttuminen kuuluu osaksi varhaista erityistukea. Varhaisella puuttumisella on kaksi puolta: toisaalta sillä pyritään ehkäisemään ongelmien syntyä, mutta toisaalta se on korjaavaa toimintaa. Päivähoidossa toteutetaan näitä molempia. (Huhtanen 2004, 43-45.)

Varhainen tuki ja puuttuminen tarkoittavat myös työskentelytapaa, jonka mukaan lapset vanhempineen saavat tukea oikeassa muodossa silloin kun sitä tarvitsevat. Tavoitteena on, että lapsen ja hänen perheensä ongelmat havaitaan ja niihin puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jolloin lapsella ja hänen perheellään on mahdollisuus saada tarvitsemansa tuki ja palvelut oikea-aikaisesti. Tätä voidaan osaltaan toteuttaa parantamalla viranomaisen välistä yhteistyötä sekä korostamalla lastensuojelutyön suunnitelmallisuutta että tehokkaiden avopalveluiden ensisijaisuutta. (Heinonen, 2012, 3-4.)

Kun lapsen mahdollinen tuen tai lastensuojelun tarve havaitaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, voidaan lapsen hyvinvointia uhkaavien ongelmien syntymistä ehkäistä ja niiden vakavoitumista vähentää. Työntekijä voi puuttua tilanteeseen kerran tai tarpeen vaatiessa seurata avoimesti tilannetta pidemmän aikaa. Varhaisesta tuesta syntyvä ennaltaehkäisevä toiminta voi siis selkeästi olla lyhytaikaista tai pitkän aikavälin toimintaa.

2.2 Ennaltaehkäisevä lastensuojelu

Taskisen (2007, 19-22) mukaan lastensuojelu on yksi osa yleistä lasten suojelemista, johon osallistuvat yhteiskunta ja sen kansalaiset. Kun lapsen hyvinvointia voidaan edistää lapsen kasvuoloihin vaikuttamalla sekä tukemalla perheitä perustason palveluissa, kutsutaan sitä ehkäiseväksi lastensuojeluksi. Ennaltaehkäisevällä lastensuojelulla turvataan ja edistetään lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi päivähoidossa, nuorisotyössä, opetuksessa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa (Talentia 2010, 3). Pal-

veluiden kehittämisen merkitys kohdistuu vanhempien saamaan tukeen lasten kasvattamiseksi, jotta ongelmien kasaantumista tai kärjistymistä pystytään ehkäisemään riittävän aikaisessa vaiheessa. (Taskinen 2007, 22).

Lastensuojelutyötä on hyvä tuoda julkisuuteen ehkäisevän lastensuojelun kautta positiivisessa mielessä, näin ollen koko lastensuojelutyö saa positiivisemmän suunnan. Lapsiin kohdistuvalla ehkäisevällä lastensuojelulla on todettu olevan todellisia sekä pitkäaikaisia vaikutuksia. Sen tehokkuus on parhaimmillaan, kun se on jatkuvaa ja monitahoista sekä erilaisia toimintatapoja yhdistävää. Yksi tärkeistä ehkäisevän työn tahoista on päivähoito. (Puonti, Saarnio & Hujala 2004, 165.)

Päivähoito toimii jo sinänsä ennaltaehkäisevänä järjestelmänä yhteiskunnassamme. Se tarjoaa lapselle hoitoa, kasvatusta ja opetusta sekä mahdollistaa vanhempien työssä käynnin. (Huhtanen 2004, 43-45.) Päivähoidossa ehkäisevä lastensuojelu toteutuu tarjoamalla lapselle turvallinen hoitopaikka, jossa samalla hänen tasapainoista kehitystä edistetään kokonaisvaltaisesti. Suomalaisessa päivähoidossa yhdistyvät hoito, kasvatusta ja opetus. Hoitoon kuuluu lapsen perustarpeista, kuten ruuan saannista, vaatetuksesta, siisteydestä, ulkoilusta, turvallisista ihmissuhteista sekä riittävästä unesta huolehtiminen.

Päivähoidon tavoitteena on tukea lapsen kehitystä kaikin puolin. Päiväkodin työntekijät käyvät säännöllisesti vanhempien kanssa kahdenkeskisiä keskusteluja ja pyrkimyksenä on oppia lisää lapsesta, jonka päivät kuluvat kahdessa erilaisessa maailmassa: kotona ja päiväkodissa. Perheen kanssa yhteistyön tekeminen on toisaalta auttamista, tukemista ja yhdessä tekemistä, mutta toisaalta tietyissä vaikeissa tilanteissa myös perheen asioiden puheeksi ottamista ja niihin puuttumista. Päivähoito on primääritason ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä, jota voidaan tarjota myös kuntouttavana, jolloin se on sekundaaritason ennaltaehkäisevää lastensuojelua. Vuosittain tehtävä varhaiskasvatuskeskustelu vanhempien kanssa on varhaiseen tukeen perustuva työskentelytapa. Keskustelussa kirjataan ylös mahdolliset lapsen tuen tarpeet, joihin kuluvan vuoden aikana on hyvä kiinnittää huomiota ja tarvittaessa puuttua. Näin tarvetta lapsi- ja perhekohtaiselle lastensuojelulle voidaan vähentää.

Jos lapsen käyttäytymistä, kehitystä tai elämäntilannetta kohtaan herää jokin huoli päivähoidon työntekijöille, on lasta tuettava ja hänen pulmiinsa on tartuttava mahdollisimman varhain ennen kuin vaikeudet kasvavat suuriksi. Tällöin tukemisen mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja on käytettävissä runsaasti. Kaikissa palveluissa, joissa kohdataan lapsia, työntekijöillä tulee olla taitoa ja tietoa ottaa huoli puheeksi varhaisessa vaiheessa. Varhaisen tukemisen tulee tarjota tukea lapselle ja perheelle avoimesti, kunnioittavasti ja leimaamatta. (Taskinen 2007, 16.) Erilaisten palveluketjujen saumattomuus on tärkeää lasten hyvinvoinnin tukemisessa. Jotta lapsi ja perhe voisivat joustavasti siirtyä palvelusta toiseen, ja jotta yhteistyö vahvistui-

si, on varhaiskasvatuksen henkilöstön tunnettava eri yhteistyötahojen työnjako ja ohjauskriteerit, näin lapsi ja hänen perheensä voidaan asiasta riippuen ohjata oikealle taholle. (Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma 2012, 20.)

Tilanteessa, jossa varhainen puuttuminen sekä ennaltaehkäisevä lastensuojelu eivät ole toimineet, tulee lain mukaan ilmoittaa lapsesta eli tehdä lastensuojeluilmoitus. Lapsen hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen edellyttävät aina lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Uuden lain myötä ilmoitusvelvollisia ovat sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden lisäksi kaikki viranomaiset. Ilmoitusvelvollisuus koskee sitä tietoa, jonka henkilö on saanut omassa työssään tai luottamustoimissaan. Ilmoitus tehdään kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, eli käytännössä lastensuojelutoimistoon, sosiaalivirastoon tai vastaavaan kunnan toimipaikkaan. Lastensuojeluilmoituksen tekemistä ei tule viivästyttää delegoimalla ilmoituksen tekemistä esimerkiksi esimiehelle. Se henkilö, joka on saanut tietää mahdollisesta lastensuojelun tarpeesta, on velvoitettu tekemään ilmoitus. (Taskinen 2007, 30.)

Ilmoituksen syitä on erilaisia, esimerkiksi lapsen tarpeiden laiminlyönti, lapsen heitteillejätto, pahoinpitely tai seksuaalinen hyväksikäyttö tai niiden epäily tai uhka. Vanhemman päihde- tai mielenterveysongelmat, jaksamattomuus tai tukiverkoston puuttuminen voivat myös olla syitä ilmoituksen tekemiseen. Syy ilmoitukseen voi olla myös se, että lapsen hoidossa tai huolenpidossa havaitaan puutteita tai osaamattomuutta, joka vaarantaa lapsen hyvinvointia. (Aer 2012, 51.)

Lisäksi ilmoitus on myös hyvä tehdä muissa tilanteissa, joiden vuoksi lapsen lastensuojelun tarve tulisi selvittää. Tärkeintä on, että ilmoituksen tekemisessä ei viivytellä. Sen arviointi, johtaako ilmoitus toimenpiteisiin, kuuluu sosiaalihuollon ammattilaisille. Lain mukaan ilmoitusvelvollisilla ei ole päätäntävaltaa, jonka perusteella he olisivat oikeutettuja siirtämään lastensuojeluilmoituksen tekemistä. (Arnkil & Eriksson 2012, 33.) Epävarmassa tilanteessa voi olla ensin yhteydessä lastensuojeluviranomaisiin ilmaisematta lapsen henkilöllisyyttä, jonka jälkeen voidaan arvioida tilannetta uudelleen.

3 Yhteistyö

Yhteistyöllä voidaan tarkoittaa, että ihmisillä on yhteinen työ tai tehtävä suoritettavanaan, ongelma ratkaistavanaan tai päätös tehtävänänsä tai he etsivät uusia näkymiä yhdessä keskustellen. Keskeisemmäksi yhteistyön kysymykseksi on noussut se, kuinka voidaan koota kaikki tieto ja osaaminen yhteen mahdollisimman kokonaisvaltaisen käsityksen ja ymmärryksen saavuttamiseksi. (Isoherranen 2006, 14.)

Yhteistyö kuuluu sosiaalityön ja päivähoidon normaaliin päivittäiseen työhön. Yhteistyössä ja työnjaossa edistytään jatkuvasti, mutta pelkkä työn jakaminen uudella tavalla ei riitä. Tarvitaan uudenlaisia tapoja kohdata perhe. (Ritamo & Vikman 1998, 6.) Nyky-yhteiskunnassa asiantuntijan työ erikoistuu jatkuvasti vain pidemmälle ja etsii vastauksia yhä kapeampiin kysymyksiin. Samanaikaisesti yhteiskunnan ongelmat kietoutuvat toisiinsa entistä tiiviimmin ja samalla monimutkaistuvat. Ongelmien monimutkaistuminen edellyttää niitä ratkaisevilta asiantuntijoilta tietämystä, joka ei välttämättä kohdistu heidän omalle tieteenalakohtaiselle asiantuntemusalueelle. Yksin työskentelyä ei tietenkään saa unohtaa, mutta on yhä enemmän ongelmia, joiden ratkaisemisessa tarvitaan ajattelu- ja toimintatapojen siirtymistä kokonaisvaltaisempaan suuntaan pirstaleisen ja osittavan ajattelun ja toiminnan sijaan. (Isoherranen 2006, 31.) Yhteistyön sujumiseksi tarvitaan hyvien käytäntöjen jakamista, tiedonkulun parantamista, yhteisten linjojen ja sääntöjen löytämistä sekä toisen ammattilaisen kunnioittamista. (Pietilä, Halkoaho & Matveinen 2010, 34.) Yhteistyöhön kannustava johtamistapa sekä palautteen antaminen ovat yhteistyötä edistäviä tekijöitä. Myös tavoitteellinen ja suunnitelmallinen työskentelytapa on suuressa roolissa. Riittävät resurssit yhteistyön toteuttamiseen, työryhmän toimivallan määrittely sekä yhteistyössä toteutettu työnjako edistävät yhteistyötä. (RAY 2011.)

3.1 Moniammatillinen yhteistyö

Yleisenä määritelmänä moniammatillisuudelle on yhteistyö eri ammattiryhmien välillä, kuten päiväkodin ja lastensuojelun. Moniammatillisuus tuo mukanaan yhteistyöhön useita eri tiedon ja osaamisen näkökulmia. Moniammatillista yhteistyötä voidaan Isoherrasen (2006, 13-16) mielestä kuvata sosiaali- ja terveysalan asiakastyössä eri alojen asiantuntijoiden yhteistyönä, jonka avulla pyritään huomioimaan asiakkaan elämän kokonaisuus. Yhteisessä tiedon käsittelyssä eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot integroidaan yhteen asiakaslähtöisesti. Vuorovaikutusprosessissa rakennetaan tapauskohtainen yhteinen tavoite ja pyritään luomaan yhteinen käsitys ongelmien ratkaisemisesta tai tarvittavista toimenpiteistä. Keskustelu tapahtuu yhteisesti sovitulla paikoilla ja yhteisesti sovituin periaattein. Toimijat luovat tavoitteelliset ja yhteiset pelisäännöt. Myös asiakas, omainen, läheinen tai vapaaehtoinen voi tarvittaessa olla mukana yhteisessä keskustelussa. Tavoitteena tällöin on, että kaikki osallistujat voivat vaikuttaa keskusteluun ja päätöksentekoon tuomalla oman näkökulmansa ja osaamisensa esiin.

Yhteistyön lähtökohtana on asiakas, joka pyritään huomioimaan kokonaisvaltaisesti. Toimivan yhteistyön yhteydessä voidaan puhua myös synergiasta, jota syntyy silloin, kun ryhmän yhteinen suoritus tuottaa paremman tuloksen kuin mitä ryhmän yksittäisten jäsenten suoritukset tuottaisivat yhteensä. Positiivisesta lisäpanoksesta voidaan puhua, kun yhdessä työskentely onnistuessaan tuottaa jaetun merkityksen, jonka tiedon kokoaminen ja yhteinen keskustelu ovat mahdollistaneet. Jotta tämä saavutetaan, tarvitaan vuorovaikutuskulttuurin tunnistamis-

ta ja tietoista pyrkimistä sellaiseen vuorovaikutukseen, jossa tiedon ja eri näkökulmien saattaminen yhteen tuottaa enemmän kuin yksittäisen asiantuntijan panos voisi olla. Sopivan vuorovaikutuksen löytäminen ja tiedon yhdessä käsitteleminen on asian ydin. (Isoherranen 2006, 15-16).

Kontion (2010, 10-11) mukaan työskenneltäessä millaisessa työympäristössä tahansa, moniammatillisuus pystytään tiivistämään viiteen kohtaan: asiakaslähtöisyyteen, tiedon ja eri näkökulmien yhteen kokoamiseen, vuorovaikutustietoiseen yhteistyöhön, rajojen ylityksiin ja verkostojen huomioimisen korostumiseen. Asiakas pyritään siis huomioimaan kokonaisvaltaisesti, kokoamalla tiedon ja eri näkökulmien avulla yhteinen jaettu merkitys. On asiakkaan etu, että viranomaiset kokoavat voimansa ja pohtivat yhdessä perheen ja toistensa kanssa ratkaisuja sekä menettelytapoja esimerkiksi ongelmaa ratkaistaessa. Moniammatillinen yhteistyö tekee näkyväksi ja julkiseksi yksilöiden osaamisen sekä osaamisen puutteet, etenkin vaikeissa tilanteissa. Moniammatillisen yhteistyön tarkoitus on, että jäsenet oppivat toisiltaan.

Moniammatilliselle yhteistyölle voidaan kirjata seitsemän tavoitetta toimintaympäristöstä huolimatta. Nämä tavoitteet ovat:

- tietojen ja taitojen yhteen saattaminen
- informaation jakaminen
- hoidon ja huolenpidon jatkuvuus
- vastuun jakaminen ja varmistaminen
- suunnitteluresurssien koordinointi
- asiantuntijoille annettavien resurssien yhteiskoordinointi
- asiakkaan näkökulman ottaminen mukaan työskentelyyn

(Isoherranen 2006, 140.)

Yhteistyössä korostuvat sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutus. Työntekijöiden ajan puute sekä resurssien vähäisyys, muodostavat omat haasteensa vuorovaikutuksen monipuolisuudelle ja jatkuvuudelle. Moniammatillista yhteistyötä tekeviltä edellytetään muun muassa vastuunottoa, selkeää käsitystä omasta tehtävästä, toisen asiantuntijan kunnioittamista, kuuntelemisen taitoa, ilmaisutaitoja sekä ymmärtämistä. Tiedon, vallan ja osaamisen jakaminen ovat avainasemassa moniammatillisessa työotteessa. Moniammatillisen yhteistyön onnistumiseksi ja aikaansaamiseksi tulee tietoisesti pyrkiä sellaiseen vuorovaikutukseen, jossa tiedon ja näkökulmien saattaminen yhteen tulee mahdolliseksi. Haasteena onkin löytää kuhunkin tilanteeseen sopiva toimintamalli. Jotta tämä onnistuisi, tarvitaan kehittämistoimintaan osallistujilta aktiivista suhtautumista ja sitoutumista. Ei pelkästään riitä, että asiantuntijat laitetaan yhteen, vaan heidän tulisi löytää yhteisesti ymmärrettävä kieli ja käsitteet. Yhteiset päämäärät ja

tavoitteet tulee tunnistaa, jotta moniammatillinen työote todella toteutuisi. Erilaisia näkökulmia tulee arvioida yhteisesti. (Kontio 2010, 6-9.)

Moniammatillisuus koetaan osaksi päivähoitoa. Päiväkodissa työskentelee erilaisissa ammatti-tehtävissä erilaisen koulutuksen saaneita henkilöitä. Karila ja Nummenmaa (2001) sanovat moniammatillisuuden olevan ajankohtainen kysymys, sillä muuttuvan yhteiskunnan ja työelämän muutokset heijastuvat myös päiväkoteihin. Moniammatillisuus nähdään yhtenä keskeisenä välineenä ratkaista ja vastata tämän päivän ja tulevaisuuden haasteisiin. Työskentely yhdessä tarkoittaa sitä, että valta, tieto ja taito sekä osaaminen jaetaan yhdessä. Tavoitteena moniammatillisessa yhteistyössä on, että yhteinen päämäärä tunnistetaan ja saavutetaan mahdollisimman onnistuneesti. Puhuttaessa päiväkodin ja lastensuojelun tavoitteesta, yhteiseksi tavoitteeksi toimijoiden välille muodostuu lapsen hyvinvoinnin edistäminen.

3.2 Toimiva moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisuus edellyttää eri ammattialojen ymmärtämistä, niiden yhteensovittamista, hyväksymistä ja tietoa siitä, millaisia työtapoja ja menetelmiä yhteistyökumppanit käyttävät. Saman perheen kanssa työskentelevien olisi hyvä käydä yhteisiä keskusteluja menetelmiin liittyvistä tavoitteista, koska samoja menetelmiä voidaan käyttää erilaisista näkökulmista. (Rytkönen & Rönkkö 2010, 288-289). Toimivassa moniammatillisessa yhteistyössä toimintatavat ovat selvät. Moniammatillinen yhteistyö sisältää riittävästi osaamista ja tarpeellista asiantuntijatietoa. Nämä asiantuntijoiden tiedot ja taidot jaetaan yhteistyön toiminnan takaamiseksi. Tarpeen vaatiessa otetaan yhteys myös ulkopuolisiin asiantuntijoihin, jos yhteistyössä ilmenee jonkun tiedon tai taidon puute. (Kontio 2010, 9.) Toimivassa yhteistyössä jäsenillä on ymmärrys yhteisen toiminnan tarkoituksesta sekä yhteisistä tavoitteista. Tämän lisäksi he ovat halukkaita työskentelemään näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. He haluavat myös olla tietoisia ja kiinnostuneita siitä, kuinka heidän yhteistoimintansa onnistuu. Halutaan tietää, millaista osaamista sen jäsenillä on. Kaikkien osaamista pyritään hyödyntämään yhteistyön tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhteistyö edellyttää, että jäsenet kuuntelevat toinen toisiaan ja tarvittaessa pyrkivät selvittämään toistensa lausumia. He osoittavat kiinnostustaan siihen, mitä toiset ajattelevat, sanovat tai tuntevat ryhmässä. Erilaisia mielipiteitä arvostetaan ja niitä rohkaistaan tuomaan esille. Jäsenet kykenevät käsittelemään ristiriitatilanteet hyvin ja työskentelemään entistä innokkaammin niiden selvittelyn jälkeen. Jäsenet käyttävät energiansa ongelmien ratkomiseen eivätkä keskity keskinäiseen kilpailuun tai kiistelyyn. Roolit ovat tasapainossa ja niistä on erikseen selkeästi sovittu. Pelkkä roolien nimeäminen ei yksin riitä vaan on myös sovittava, mitä tietyn roolin haltijalta ryhmässä odotetaan. (Isoherranen 2006, 131.)

Yhteisen tavoitteen muodostaminen moniammatillisessa keskustelussa on haastava tehtävä. Ryhmässä tapahtuvan keskustelun ei tulisi olla vain toiminnan koordinoitua ja ideoiden vaihtoa, vaan yhteisen kognition rakentamista keskustellen. Tavoitteen luomisessa voi ongelmaksi muodostua yhteisen kielen ja käsitteiden puuttuminen. Toimivassa yhteistyössä pyritään siihen, että kaikki ymmärtävät käytetyn kielen. Onnistumisen kannalta on tärkeää, että jäsenet muodostavat yhteisen tulkinnan siitä, mitä on tapahtumassa ja mitä jäsenet aikovat tehdä. (Isoherranen 2006, 101.)

Väistämättäkin Isoherrasen (2006, 101-102) mielestä moniammatillisissa ryhmissä on erilaisia arvostuksia, uskomuksia ja perspektiivejä. Jokaisella asiantuntijalla on käytössä oman koulutuksensa antama kieli, ajattelutapa ja arvomaailma. Sosiaali- ja terveysalalla eri asiantuntijoiden reviirien rajat ovat joskus epäselvät, koska niistä ei ole avoimesti yhdessä keskusteltu. Tällainen tilanne aiheuttaa usein sekaannusta ja epätervettä kilpailua siitä, kuka tekee mitään yhteistyön alkaessa. Siksi onkin tärkeää sopia, kuinka päätökset yhteisistä tavoitteista tehdään. Ilmapiiriin tulisi olla kannustava, jolloin keskustelu eriävistäkin näkökulmista olisi mahdollista. Tämä kuitenkin edellyttää, että asiantuntijat tunnistavat oman asiantuntijuutensa, osaavat tuoda keskusteluun siitä nousevan osaamisensa ymmärrettävästi ja ovat valmiita kuuntelemaan muita asiantuntijoita avoimin mielin.

Moniammatillisen yhteistyön kannalta on tärkeää, että se saa jatkuvasti palautetta oman toimintansa onnistumisesta. Arvioinnin kautta saadun tiedon käsittely mahdollistaa myös tarpeelliset toiminnan muutokset. Näin voidaan varmistaa kyky vastata eri alueiden jatkuvasti tuomiin kehityshaasteisiin. Oman toiminnan reflektointitaitoa pidetään nykyisin yhtenä asiantuntijan keskeisenä taitona. (Isoherranen 2006, 125.)

3.3 Yhteistyö lastensuojelun ja päiväkodin työntekijöiden välillä

Yhteistyötä ja sen toimivuutta lastensuojelun ja päiväkotien työntekijöiden välillä on tutkittu useasti ympäri Suomen. Seuraavaksi työssä käsitellään muiden opinnäytetöiden ja pro gradu-jen esiin tulleita vastauksia lastensuojelun ja päivähoidon työntekijöiden välisestä yhteistyöstä. Aiheet ovat valittu päivähoidon näkökulmista, joiden avulla opinnäytetyöhön laadittiin verkkokyselyn kysymykset lastensuojelun työntekijöille.

Päiväkodissa nousee huoli, kun lapsen perushoidossa huomataan laiminlyöntiä tai perheen elämäntyyli ja kasvatusasenteet eivät ole kohdallaan. (Onnismaa 1999, 30). Lapsen liittyvissä ongelmatilanteissa on tarpeen toimia silloin, kun tukemisen mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja on käytettävissä vielä runsaasti. (Arnkil & Eriksson 2012, 3). Koivusen (2009, 16) mukaan vuosien saatossa lastensuojelun tukitoimesta on tullut päivähoidon yksi keskeisin tehtävä. Lastensuojelun työntekijät voivat kehottaa tai velvoittaa vanhempia viemään lapsensa päivä-

hoitoon, jolloin voidaan varmistaa lapsen perustarpeiden tyydyttäminen. Päiväkodin ja lastensuojelun työntekijöiden yhteistyö näkyy pääosin ennaltaehkäisevänä lastensuojeluna ja erityisenä tukena, joka on kohdistettu lapseen ja lapsen perheeseen. Ennaltaehkäisevää lastensuojelua järjestetään silloin kun lapsi ei ole lastensuojelun asiakkaana, mutta lapsen hyvinvointia tulee edistää. Varhaiskasvatus sekä päiväkodin ryhmä (itsessään) ja esiopetus ovat lastensuojelun tukimuotoja. Päiväkodin merkitys avohuollon tukitoimena on merkittävä ja sillä on paljon mahdollisuuksia vaikuttaa positiivisesti lapsen elämään. Lapsi saa ruokaa, turvallisia ihmissuhteita ja virikkeellisen ympäristön osaksi päiväänsä. Vanhemmat saavat myös päiväkodista kasvatuskumppanin itselleen. Vanhempien tulisi hyödyntää kaikki päivähoiton tarjoamat palvelut. Onnismaa (1999) toteaa, että huolen puheeksi ottaminen koettiin päiväkodeissa vaikeimmaksi juuri silloin, kun epäillään lastensuojelun tarvetta.

Peruspalvelujen piirissä lastensuojeluilmoituksia tehdään edelleen liian vähän. Mikäli lastensuojelun työntekijöiden kanssa ei ole toimivaa yhteistyökäytäntöä, päiväkodeissa saatetaan pohtia tehdäänkö lastensuojeluilmoitus vai ei. (Arnkil & Eriksson 2012, 33.) Yhteisten tavoitteiden ja käytäntöjen puuttuminen päiväkodin ja lastensuojelun työntekijöiden välillä heikentää moniammatillisen yhteistyön toimivuutta. Päivähoidon keinot selvitä yksin haasteiden kanssa eivät ole riittävät, joten tarvitaan oikein ajoitettua ja suunnitelmallista perheen etua ajavaa toimintaa, jonka moniammatillisesti toimiva yhteistyö mahdollistaa.

3.4 Lastensuojelun ja päiväkodin työntekijöiden yhteistyön kehittäminen

Savolainen (2012) Lastensuojelun keskusliitosta kirjoittaa artikkelissaan "Lastensuojelun ja päivähoiton yhteistyötä kehitettävä", että päiväkotitoimi on luonnollinen paikka ehkäisevälle lastensuojelulle. Tilanteiden kriisiytyminen perheissä voidaan havaita päiväkodeissa jo varhaisessa vaiheessa. Kuitenkaan lastensuojelun ja päiväkodin työntekijöiden yhteistyö ei aina toimi ihanteellisesti. Väärinkäsitykset ja lastensuojelun leimaava maine voivat näin ollen vaikeuttaa yhteistyötä. Varhaiskasvatus on keskeisessä asemassa lapsen hyvinvoinnin varmistamisessa ja hänen perheensä arjen seuraamisessa. Varhaiskasvatuksen piiristä tehdään silti vähemmän lastensuojeluilmoituksia kuin muilta viranomaisista. Esimerkiksi Helsingissä tehtiin vuonna 2011 päivähoiton kautta vain 1,8 % kaikista lastensuojeluilmoituksista. Kaikilla viranomaisilla on kuitenkin lastensuojelulain mukainen velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus aina, kun heillä työssään herää huoli lapsen hyvinvoinnista.

Savolaisen (2012) artikkelissa Helsingiläisen päiväkodin johtaja Kristiina Ahlstedt toteaa, että välillä päiväkodin työntekijöistä tuntuu, kuin he puhuisivat lastensuojelun työntekijöiden kanssa ihan eri kieltä. Hän myös sanoo, että se mikä heille päivähoitossa on jo vakavaa lapsen oireilua, tuntuu lastensuojelussa olevan vielä "liian helppo" tapaus. Päivähoidon työntekijät kokevat, ettei heidän huomaamiaan asioita pidetä tarpeeksi vakavina eikä heitä kuunnella.

Ongelmana voi olla myös se, etteivät molemmat tahot ymmärrä toistensa perustyytöä ja toimintatapoja. Lastensuojelun puolella haasteena nähdään lastensuojelun leimaava negatiivinen imago. Johtavana sosiaalityöntekijänä toimiva Riina Mattila Espoon keskuksen lastensuojelusta kokee, lastensuojelun nähtävän liian usein rangaistuksena eikä perhettä ja lasta auttavana palveluna. Myös väärinkäsitykset toimintatavoista ja työnjaosta sekä toimintatavoista puolin ja toisin asettavat haasteita. (Savolainen 2012.)

Päiväkoti on erittäin luonteva paikka ehkäisevälle työlle, koska siellä lapsia ja heidän perheitään tavataan lähes päivittäin. Arkisin lapset viettävät päiväkodissa suurimman osan valveillaoloajastaan arkisin ja siellä on mahdollista nähdä, miten lapsi käyttäytyy hänelle normaalissa leikkiympäristössä. Päivähoidolla on hyvät mahdollisuudet havaita ongelmatilanteet varhaisessa vaiheessa. Siihen verrattuna päiväkodeista kuitenkin tulee varsin vähän yhteydenottoja lastensuojelun työntekijöille. Neuvolassa lasta tavataan huomattavasti harvemmin, ja aina on mahdollista, että käynnin aikana ongelmallisia asioita salataan. Tunnistamalla ajoissa lapsen hyvään kasvuun ja kehitykseen vaikuttavia riskitekijöitä, voidaan tukea lapsiperheiden hyvinvointia. Oikea-aikaisesti tarjottu apu ehkäisee perheiden pulmatilanteiden syventymistä ja korjaavien palvelujen tarvetta. (Savolainen 2012.) Kaikista lastensuojeluilmoituksista päivähoito tekee vain alle kaksi prosenttia. Uskomus on, että lastensuojeluilmoituksia ei haluta tehdä turhaan vaan ilmoitus tehdään vasta kun huoli on suuri. Tähän tilanteeseen lastensuojelu ei ole tyytyväinen. Perheneuvonnasta on yleensä enemmän hyötyä, mitä aikaisemmin apu pystytään antamaan. Jos tilanne saa jatkua, muuttuu se usein kriisiksi ja silloin korjaustoimet ovat paljon järeämpiä. (Lukinmaa 2012.)

Päiväkotien ja lastensuojelun työntekijöiden yhteistyötä lisäämällä ja yhteistyön muotoja kehittämällä päiväkotien käyttöön vapautuisi lisää resursseja. Uudet yhteistyön muodot auttaisivat lastentarhanopettajia myös omaan työhön keskittymisessä. Esimerkiksi moniammatillisten palaverien avulla toimijoiden toisiinsa tutustuminen ja yhtenäisten toimintatapojen luominen onnistuisivat nykyistä paremmin. Lastentarhanopettajat haluavat erityisesti lastensuojelun lähemmäksi päiväkoteja. Lastensuojelun työntekijät voisivat käydä päiväkodeissa vierailuilla, jolloin he tulisivat tutuimmiksi sekä päiväkodin työntekijöille että perheille. Lastensuojelun ja päiväkotien työntekijöiden välisten yhteispalaverien ja keskustelujen lisääminen erityisesti lastensuojeluilmoituksen tekemisen jälkeen tai ryhmän lapsen ollessa lastensuojelun asiakas koetaan tärkeänä, jotta tietojen vaihto lapsen ja perheen tilanteesta sujuisi paremmin. (Strandberg & Utriainen 2008, 46-48.)

3.4.1 Yhteistyössä havaitut haasteet

Yhteistyön toimivuutta ja sen kehittämisen kohteita on tutkittu päiväkotien osalta monella eri paikkakunnalla. Monien päiväkotien työntekijöiden mielestä yhteistyö on yksipuolista, eivätkä

päiväkodit saa tarvitsemaansa tukea, ohjausta tai informaatiota lastensuojelun puolelta. Kaukolan (2013, 49) mukaan yhteistyön suurimpana haasteena on: kiire, vaitiolovelvollisuus ja resurssipula. Lisäksi haasteen muodostavat yhteydenpidon niukkuus sekä työtehtävien puutteelliset tiedot. Yhteydenpidon niukkuus saattaa johtua siitä, että lain mukaan lastensuojeluviranomaisilla ei ole velvollisuutta kertoa päiväkodin työntekijöille johtaako ilmoitus toimenpiteisiin. Osa päiväkotien henkilökunnasta on sitä mieltä, että sanaa yhteistyö ei voida käyttää päiväkotien ja lastensuojelun työntekijöiden välillä.

Lastentarhanopettajien mielestä yhteistyökumppaneiden tietoisuutta toisistaan ja tekemästään työstä tulee lisätä järjestämällä yhteisiä tapaamisia ja palavereja useammin kuin kerran vuodessa. Näin pystyttäisiin vaihtamaan tietoa ja ajatuksia molemmista organisaatioista. Alueellisten yhteistyökumppaneiden ajan tasalla olevia yhteystietoja voitaisiin vaihtaa eri toimijoiden välillä. Näin eri tahojen yhteyshenkilöt tulisivat tutuimmiksi ja yhteydenpito eri toimijoiden välillä helpottuisi. (Strandberg & Utriainen. 2008, 49.) Päiväkotien työntekijät mainitsivat yhteistyön olevan lastensuojelun ja päiväkotien työntekijöiden välillä huonoa ja tiedonkulussa olevan paljon ongelmia. Päiväkotien työntekijöillä on edelleen korkea kynnys ottaa yhteyttä lastensuojeluun, vaikka se olisikin vain konsultointia. Yhteydenpito ei kuitenkaan ole heikkoa pelkästään päiväkodin puolelta. Moni päiväkotien työntekijöistä toivoisi, että lastensuojelutyöntekijät olisivat heihin yhteydessä vielä lastensuojeluilmoituksen tekemisen jälkeenkin. Lisäksi päiväkotien työntekijät saattavat olla tietämättömiä omasta paikastaan lastensuojeluprosessissa. Tämän uskottaisiin muuttuvan, jos yhteistyö päiväkotien ja lastensuojelun työntekijöiden välillä parantuisi. (Nygrén & Yrjönen 2010, 33.)

Lastentarhanopettajat kokevat, että vaitiolovelvollisuus on toisinaan esteenä ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön tehokkaalle toteuttamiselle. Perhe saattaa kieltää tietojen siirtämisen toimijalta toiselle, jolloin yhteistyötä perheen auttamiseksi ei voida tehdä. Lastensuojelun työntekijät eivät aina saa antaa perheestä tietoja päiväkodeille ja toisinaan päiväkodeissa piiloudutaan vaitiolovelvollisuuden taakse. Tiedonsiirto perheen tilanteesta helpottuisi eri toimijoiden välillä, jos vaitiolovelvollisuuden rajoja muotoiltaisiin uudelleen. (Strandberg & Utriainen 2008, 47.)

Heikura, Rönkkö ja Ylönen (2009, 32) kertovat, että työntekijät kokivat ihmisillä olevan edelleen paljon ennakkoluuloja ja vääriä käsityksiä, jotka leimaavat lastensuojelua. Myös Nygrén ja Yrjönen (2010, 33) sanovat, että päiväkotien työntekijät toivovat lastensuojelun tuovan itseään enemmän esille sekä kertovan siitä, että lastensuojelu on paljon muutakin kuin sijoituksia ja huostaanottoja. Varsinkin kun ennaltaehkäisy on nykyään iso osa lastensuojelua. Jotta lastensuojeluilmoituksen tekemisen kynnystä voitaisiin madaltaa, vaatisi se koko väestön asenteiden muutosta (Heikura, Rönkkö & Ylönen 2009, 32).

Heikuran ym. (2009, 33) mukaan päiväkotien työntekijät pitävät lastensuojeluilmoitusta yhtenä työväliseinä, jolla viedä lapsen asioita eteenpäin. Lastensuojeluilmoitukset ovat raskaita sekä työntekijöille että vanhemmille. Työntekijät tuntevat, että ilmoituksen tekeminen nimellä saattaa johtaa hankaliin tilanteisiin ja erityisesti pienellä paikkakunnalla jopa uhata ilmoituksen tekijän yksityiselämää. Luottamus omiin havaintoihin ja oman nimen esiintyminen ovat mahdollisia syitä, miksi lastensuojeluilmoitus on jätetty tekemättä päiväkodeissa. Isossa roolissa havainnointia tehtäessä on huolen suuruus. Lastensuojeluilmoitus tehdään selvissä tilanteissa kuten vanhemman ollessa päihtyneenä, mutta epäselvissä tilanteissa, joissa huolta ei koeta tarpeeksi suureksi, ilmoitus saatetaan jättää tekemättä. Lastensuojeluilmoituksen tekemisen pelkoa pystyttäisiin lieventämään, jos ilmoitusta ei tarvitsisi tehdä omalla nimellä vaan esimerkiksi työyhteisön, mutta tätä lastensuojelulaki ei tällä hetkellä salli.

Lisäksi Kaukolan (2013, 51) vastauksissa heräsi huomio siitä, että kaikki lastentarhanopettajat eivät tuntuneet tietävän lastensuojelusta tai lastensuojeluilmoituksen tekemisestä riittävästi. Myös suurin osa kaipasi lisää koulutusta lastensuojeluilmoituksista ja niiden tekemisestä. Päiväkotien ja lastensuojelun työntekijöiden yhteistyöllä on paljon parantamisen varaa ja se osaltaan saattaa estää lastensuojeluilmoitusten tekoa.

3.4.2 Toimiva yhteistyö

Yhteistyön ja moniammatillisuuden lisääminen mahdollistaisi päiväkotien työntekijöiden pelkojen lieventymistä. Järviluoto ja Mäkinen (2009, 34) kertovat, että yhteistyön säännöllisyys ja jatkuvuus koetaan sekä päiväkotien että lastensuojelun työntekijöiden näkemyksissä hyvin tärkeäksi ja yhteistyötä edistäväksi tekijäksi. Toisaalta jatkuvuus, selkeät toimintaperiaatteet ja tavoitettavuus koetaan myös asioiksi, joiden kehittämistä täytyy jatkaa. Yhteistyön jatkuvuus, säännöllisyys ja henkilöstön sitoutuminen asiakasprosessiin ovatkin onnistuneen lastensuojelutyön edellytyksiä, samoin asiantuntijoiden kyky avoimeen yhteistyöhön. Etenkin jatkuvuus, jossa syntyy tunne siitä, että ollaan samassa veneessä kohti sovittua päämäärää, on kaikkien osallisten kannalta merkittävää.

Koska lastensuojelun työntekijöiden vaihtuvuus on todettu olevan suurta, jäävät työntekijät usein toisilleen kasvottomiksi (Strandberg & Utriainen 2008, 48), tuoden haasteita yhteistyöhön. Järviluodon ja Mäkinen (2009, 34) mukaan, lastensuojelun työntekijöiden tekemien ”tutustumiskäyntien” vaikutus on koettu päiväkodeissa positiiviseksi. Yleensä käynteihin osallistuvat vain lastensuojelun työntekijät ja päiväkodin johtaja, mutta myös päiväkodin muut työntekijät ovat tervetulleita tapaamiseen. Päiväkodin työntekijät kokevat käynnit hyödyllisiksi. Niitä pidetään tärkeänä yhteistyön muotona, koska niissä voidaan puhua huolta herättävistä lapsista nimettömästi ja samalla tutustua yhteistyötahoon. Työntekijöiden kasvotunteus lisää selkeästi yhteydenottamisen helppoutta lastensuojeluun päin ja myös lastensuoje-

lun työntekijät kertoivat tämän helpottavan omaa työtään. Uusien asiakkaiden kohtaaminen on tulosten mukaan helpompaa, kun päiväkotien ja lastensuojelun työntekijöiden välinen tuttavuus on jo luotu. (Järviluoto & Mäkinen 2009, 35-36.)

Lastensuojelun työntekijöiltä kaivataan enemmän avoimuutta ja tiedottamista lapsen tilanteesta. Päiväkotien työntekijät eivät kaipaa turhaa tietoa, vaan sellaista, mikä vähentää heidän huolta ja liittyy päivähoidon sekä sen mahdollisuuksiin tukea lasta. (Järviluoto & Mäkinen 2009, 34). Strandbergin ja Utraisen (2008, 48-49) mukaan lastensuojelu voisi olla aktiivisempi tietojen antamisessa ja tilanteen raportoinnissa päiväkotiin päin. Näin päiväkodin työntekijät pysyisivät paremmin tietoisina perheen asioista ja yhteistyö olisi toimivampaa ja vastavuoroisempaa. Tällä hetkellä päiväkotien työntekijät kokevat, että yhteispalavereissa he ovat yksisuuntaisesti tiedonantajina. Päiväkotien työntekijöille voi helposti jäädä tunne myös siitä, että lastensuojelun työntekijät eivät reagoi päiväkotien kasvattajien huoleen. Päiväkotien työntekijät toivovat lastensuojelun työntekijöiden palautetta yhteistyön toimivuudesta. Jos jokin asia mietityttää tai ei selkeästi toimi, toivotaan, että siitä kerrotaan myös heti avoimesti.

Järviluoto ja Mäkinen (2009, 36-37) kirjoittavat, että päiväkotien työntekijät kaipaavat enemmän tietoa lastensuojelutyöstä ja -prosessista, kun taas lastensuojelun työntekijät toivovat, että päivähoito tuntisi paremmin lastensuojelulakia. Päiväkodin työntekijät kokivat, etteivät he tunne itseään koskettavaa ilmoitusvelvollisuutta riittävän hyvin. Yhteydenotot lastensuojeluun lisääntyivät sen jälkeen, kun päiväkotien työntekijöiden kanssa oli keskusteltu uudesta laista ja ilmoitusvelvollisuudesta. Kun lastensuojelun ja päiväkotien työntekijät ovat tehneet keskenään yhteistyötä esimerkiksi asiakastapaamisissa ja puhelimitse, on havaittu, että heidän arvostuksensa ja luottamuksensa toisen ammattitaitoa kohtaan on vahvempi.

Päiväkotien työntekijät ehdottavat, että lastensuojelun kanssa tehtävästä yhteistyöstä tehtäisiin osa päivähoidon normaalia arkea. Työntekijät vierailisivat säännöllisesti päiväkodeissa esimerkiksi avoimissa keskustelutilaisuuksissa, jotka olisi etukäteen kirjattu viikko-ohjelmaan. Tämä auttaisi sekä perheitä että työntekijöitä tutustumaan lastensuojeluun, jonka jälkeen kynnys yhteydenpitoon madaltuisi. (Järviluoto & Mäkinen 2009, 38.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön aihe valittiin sen ajankohtaisuuden sekä mielenkiintoisuuden vuoksi. Kohde-kaupungiksi valittiin Vantaa, jossa ei aikaisemmin oltu tehty vastaavanlaisia opinnäytetöitä. Vantaan kolmelta lastensuojelun toimipisteeltä tiedusteltiin halukkuutta osallistua opinnäytetyön toteuttamiseen ja kaikki osallistuivat opinnäytetyöhön ja kertoivat aiheen olevan myös

heitä itseään kiinnostava. Opinnäytetyömme tutkimuskysymykseksi muodostuivat seuraavat kysymykset:

Minkälaisia näkemyksiä lastensuojelun työntekijöillä on yhteistyöstä päiväkodin kanssa?

Minkälaisia näkemyksiä lastensuojelun työntekijöillä on yhteistyön kehittämisestä päiväkodin kanssa?

Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, joka kuvaa Vantaan lastensuojelun työntekijöiden näkemyksiä yhteistyöstä ja sen kehittämisestä päiväkotien työntekijöiden kanssa. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on kuvata ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 157). Laadullinen tutkimus pyrkii selittämään, selvittämään ja kartoittamaan tutkittavana olevaa ilmiötä. Yleisesti sanotaankin, että laadullisessa tutkimuksessa pyritään löytämään tai paljastamaan tosiasioita, ei niinkään todentamaan jo olemassa olevia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161.) Vantaalla on kolme lastensuojelun yksikköä, Tikkurila-Hakunila, Korso-Koivukylä ja Martinlaakso-Myyrmäki, joissa työskentelee sosiaalityöntekijöitä sekä sosiaalikasvattajia. Yleensä kvalitatiivista opinnäytetyötä tehtäessä aineiston hankinnassa käytetään menetelmänä haastattelua, jota alun perin oli suunniteltu käytettävän myös meidän työssämme. Ensimmäisen yhteydenoton jälkeen lastensuojelulta tuli toive suorittaa opinnäytetyö verkkokyselyn muodossa resurssipulan takia.

Alun perin opinnäytetyön oli tarkoitus olla laadullinen, mikä sisältää myös määrällisen tutkimuksen piirteitä. Vähäisten vastausmäärien vuoksi, päädyttiin opinnäytetyö tekemään ainoastaan laadullisena. Informantteja yksiköissä toimi 50-60, mutta vastauksia saatiin vain kahdeksan. Kyselylomakkeen sisältämien avoimien kysymysten suuren määrän vuoksi pystyi opinnäytetyötä jatkamaan suunnitelmaa muuttaen.

4.1 Tiedonhankintamenetelmä

Kysely on yksi laadullisen tutkimuksen yleisimmistä tiedonhankintamenetelmistä. Kyselyyn vastataan kirjallisesti, kun haastatteluun taas suullisesti. Haastattelun ja kyselyn ero ilmenee siis tiedonhankintavaiheessa. Lähetettäessä avoin posti- tai verkkokyselylomake, oletetaan että informanteilla on kykyä, halua ja osaamista ilmaista itseään kirjallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73-75.) Tiedonhankintamenetelmänä opinnäytetyössä käytettiin verkkokyselyä.

Kyselylomakkeilla voidaan kerätä tietoa tosiasioista, tiedoista, arvoista, asenteista, käyttäytymisestä, toiminnasta, uskomuksista, mielipiteistä ja käsityksistä. Niillä voidaan pyytää myös perusteluja tai arviointeja muun muassa mielipiteille ja toiminnoille. (Hirsjärvi ym. 2007, 197.) Verkkokyselylomake valikoitui tiedonhankintamenetelmäksi, kun opinnäytetyöstä oli keskusteltu yhteyshenkilöiden kanssa. Heidän mielestään henkilökohtaisesti tehdyt haastatte-

lut eivät olleet paras vaihtoehto opinnäytetyön suorittamiseen kiireiden ja resurssipulan vuoksi. Verkkokyselyn valintaan vaikutti myös halu tehdä kysely kaikkiin Vantaan lastensuojelun yksiköihin. Haittapuolena verkkokyselyssä oli osan vastausten vajavaisuus, joita ei jälkikäteen pystytty tarkentamaan eikä esittämään jatkokysymyksiä vastaajalle. Hyvin suunnitellun kyselyn hyvä puoli on muun muassa aikataulun tarkka arviointi. Kyselyä tehdessä tuli kuitenkin muistaa, että opinnäytetyöhön osallistujista ei voinut tietää, kuinka vakavasti he suhtautuivat kyselyyn sekä vastasivatko he rehellisesti ja huolellisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 190.)

Kyselylomake sisälsi pääosin avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset antavat vastaajalle mahdollisuuden ilmaista itseään omin sanoin (Hirsjärvi ym. 2007, 201). Avoimet kysymykset mahdollistavat, ettei tutkittava voi vastata kysymykseen kyllä/ei, vaan hän kertoo näkemyksestään usealla sanalla. Esimerkki avoimesta kysymyksestä: Millaisia näkemyksiä sinulla on lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyöstä? Kyselyyn oli sisällytetty myös suljettuja ja monivalintakysymyksiä. Suljetuissa kysymyksissä tutkittava vastaa valmiiden vaihtoehtojen pohjalta esim. kyllä/ei/eos ja monivalintakysymykset muodostuvat asteikoilla 1-5 (Aaltola & Valli 2010, 125).

Verkkokyselyssä keskityttiin aiheisiin, jotka ovat muodostuneet epäkohdiksi tarkastellessa yhteistyötä päiväkotien ja lastensuojelun työntekijöiden välillä ja näyttävät vuodesta toiseen pysyvän ongelmallisina. Kysely olisi voinut sisältää useita eri aiheita, mutta tämä olisi luultavasti vähentänyt entisestään vastausten määrää, koska lastensuojelun työntekijät eivät välttämättä jaksaisi tai ehdi vastata laajoihin kyselyihin. Tämän takia kysymyksiä laatiessa, tuli keskittyä suurimpiin haasteisiin, joita nähtiin olevan yhteistyössä. Kyselyä varten suunniteltiin suuri joukko kysymyksiä, jonka jälkeen ne tiivistettiin kolmeen eri teemaan: yhteistyöhön, tämän hetkiseen yhteistyöhön ja yhteistyön kehittämiseen.

Yhteistyö-kysymysten avulla kuvailtiin, miten aktiivisesti lastensuojelun työntekijät tekivät yhteistyötä päiväkotien työntekijöiden kanssa ja miten sitä toteutettiin. Tämän hetkinen yhteistyö-kysymykset kuvailivat, miten lastensuojelun työntekijät kokivat yhteistyön toimivan. Lisäksi selvitettiin, mikä oli heidän mielestään toimivaa yhteistyötä ja olivatko he kohdanneet tilannetta, jossa yhteistyö ei ollut toiminut. Yhteistyön kehittäminen -kysymyksillä keräsimme tietoa erilaisista kehitysideoista yhteistyön parantamiseksi sekä millaisia näkemyksiä sosiaalityöntekijöillä oli lastensuojelun ja päiväkotien työntekijöiden välisestä yhteistyöstä.

Ennen verkkokyselyn lähettämistä vastaajat saivat saatekirjeen, joka pohjusti vastaajia kyselyyn ja motivoi osallistumaan opinnäytetyöhön. Saatekirjeessä kerrottiin myös opinnäytetyön tekijöistä ja sen tarkoituksesta. Saatekirje sai positiivista palautetta yhteyshenkilöiltä selkeydestään.

Ensimmäisellä kerralla verkkokyselyyn vastauksia saatiin vain kahdelta henkilöltä. Meidän tuli pohtia, onko valittu aineistokeruumenetelmä oikea. Kysely päädyttiin lähettämään uudelleen, johon oli mahdollista vastata kahden viikon aikana, alkuperäisen yhden viikon sijaan. Ennen kyselyn uudelleen lähettämistä, otimme yhteyttä yhteyshenkilöihin, muistuttaen tärkeydestä vastata opinnäytetyöhön, johon osallistumisesta oli jo aikaisemmin sovittu. Vastauksia tuli lisää kuusi kappaletta. Aineiston keräämisen jälkeen tuli miettiä, onko aineisto tarpeeksi kattava opinnäytetyötä varten. Kyselyn olisi voinut lähettää vielä kolmannen kerran, mutta siitä ei olisi opinnäytetyön kannalta ollut juurikaan lisähyötyä vastausmäärää miettien. Saadun aineiston perusteella tulimme tulokseen, että opinnäytetyötä jatketaan laadullisen tutkimuksen mukaisesti.

4.1.1 Verkkokyselyn eettisyys ja luotettavuus

Kyselyä suunniteltaessa tuli miettiä eettisiä näkökulmia, pystytäänkö luottamuksellisuus takaamaan ja olemmeko tietoisia mahdollisista opinnäytetyön aiheuttamista seurauksista kohderyhmälle (Hirsjärvi & Hurme 2009, 20). Luottamuksellisuus varmistettiin siten, että yhteyshenkilöt lähettivät vastaajille sähköpostilla linkin verkkokyselyyn ja näin työntekijöiden nimet ja sähköpostiosoitteet eivät tulleet ulkopuolisten tietoon. Kysely tallentui sähköisesti muotoon, jossa ei näy lähettäjän tietoja.

Verkkokyselyyn saatujen vastausten luotettavuutta lisäsi se, että se tehtiin alan asiantuntijoille ja heillä oli aihealueeseen selvä tietotuntemus. Toisaalta mahdollista, että osa vastaajista ei ollut käsitellyt tai kiinnostunut kyseisestä näkökulmasta. Huolellisuudella oli vastausten luotettavuudessa oma osuutensa, sillä aika ja muut häiriötekijät saattoivat olla syynä vastausten vähäisyyteen.

4.1.2 E-lomake

Opinnäytetyön aineisto kerättiin käyttämällä Laurean omaa sähköistä E-lomake-menetelmää. E-lomakkeen avulla sama kyselylomake saatiin lähetettyä kaikille työntekijöille, joka palautui anonymisti, sähköisesti ja kätevästi. Kaikki palautetut kyselyt siirtyivät Excel-muotoon, josta aineistoa oli helpompi lukea. E-lomakkeen avulla kysely pystyttiin lähettämään informanteille uudelleen ja vastauksia mahdollista seurata reaaliajassa.

E-lomakkeessa oli tärkeää miettiä, miten kysymykset tulee asetella, jotta kaikki asianomaiset ymmärtäisivät kysymykset samalla tavalla. E-lomake ja sen sisältämät kysymykset käytiin läpi opettajan kanssa, jonka avustuksella myös pohdittiin kysymysten muotoilua. Verkkokyselylle luotiin neutraali, mutta samalla raikas pohja käyttämällä väreinä valkoista ja vaaleanvihreää,

mutta teksti jätettiin mustaksi. Verkkokyselyn tuli olla vastaajalle miellyttävä ja näin houkutella hänet vastaamaan kattavasti.

4.2 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysilla pyritään järjestämään aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen sisältämää informaatiota. Laadullisen aineiston analysoinnin tarkoituksena on informaatioarvon lisääminen, jolloin hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan mielekästä, selkeää ja yhtenäistä informaatiota. Analyysilla luodaan selkeyttä aineistoon, jotta voitaisiin tehdä selkeitä ja luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Aineiston laadullinen käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto tulee aluksi hajottaa osiin, käsitteellistää ja koodataan uudella tavalla yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Laadullisessa aineistossa analyysia tehdään tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110.)

Sisällönanalyysia voidaan tehdä monella tapaa ja tähän opinnäytetyöhön valittiin teoriaohjaava analyysitapa. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissa käsitteistö tulee valmiina, ilmiöstä jo tiedettynä. Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee aineiston ehdoilla, niin kuin aineistolähtöinen analyysikin. Analyysissa aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin abstrahointivaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.)

Sisällönanalyysiä tehtäessä on päätettävä, mikä aineistossa kiinnostaa sekä tehtävä vahva päätös kiinnostuksen kohteesta. Aineisto tulee käydä läpi, mistä erotellaan ja merkitään asiat, mitkä sisältyvät valittuun alueeseen. Aineistosta tulee jättää kaikki muu pois. Usein laadullisen tutkimuksen aineistosta löytyy aina useita kiinnostavia asioita, mutta analyysia tehtäessä on myönnettävä, ettei kaikkia asioita voida tutkia yhden tutkimuksen puitteissa vaan näin ollen on osattava karsia tutkimusaineistosta omat mielenkiinnonkohteet. On valittava jokin tarkkaan rajattu, kapea ilmiö, mutta siitä on kerrottava kaikki mitä irti saa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92-94.)

Aineistoa analysoidessa kiinnitettiin huomiota seuraaviin aiheisiin: moniammatillisesti toimiva yhteistyö, varhaisen puuttumisen tärkeys ja tiedon puute, media vaikuttajana mielikuviin sekä kehittämisen kohteena toimivampi yhteistyö. Moniammatillisesti toimiva yhteistyö kuvailee yhteistyön toimivia käytäntöjä ja miten yhteistyötä tällä hetkellä toteutetaan. Varhainen puuttuminen on tärkeä osa ennalta ehkäisevää lastensuojelua, joten siihen haluttiin myös kiinnittää huomiota. Tiedon puute ja sen aiheuttamat haasteet olivat mielenkiintoinen asia, joka selkeästi tuloksissa tuli esille. Päätimme ottaa median vaikutuksen tulosten osalta tarkasteluun ja lopuksi tuloksissa keskitytään toimivan yhteistyön kehittämiseen.

Tuloksia analysoidessa päätettiin kiinnittää huomiota siihen, miten yhteistyötä tällä hetkellä toteutetaan, ja miten lastensuojelun työntekijät kokevat sen toimivan. Epäkohdat yhteistyössä ja sen toteuttamisessa otettiin pääkohteeksi opinnäytetyössä. Lastensuojeluilmoitusten vähäinen tekeminen sekä syy ilmoitusten vähyyteen olivat myös asia, johon keskityttiin tulosten avulla paremmin. Tuloksista nostettiin esiin myös median oleminen vaikuttavana tekijänä ihmisten mielikuviin lastensuojelusta.

E-lomakkeen kautta aineisto siirrettiin selkeästi tekstimuotoon. Jokaisen vastaajan vastaus laitettiin esitetyn kysymyksen alle, jotta nähtiin, millaisia vastauksia oli saatu. Lukemalla vastaukset moneen kertaan tutustuttiin aineistoon ja tehtiin päätös mitkä asiat tuodaan opinnäytetyössä esiin. Seuraava vaihe oli koodaus eli aineisto koodattiin käyttäen apuna värillisiä merkitsemiskyniä. Samaa asiaa käsitellyt kommentit merkattiin toistuvasti samalla värillä. Näin aineisto saatiin purettua selkeästi ja aineistoon oli helppo palata uudelleen, kun merkinnot olivat selkeät. Merkkaamisen jälkeen aineisto jaettiin siten, että samoin merkityt eli samasta puhutut asiat siirrettiin allekkain. Tässä vaiheessa tehtiin merkintöjä mahdollisten pelkistettyjen ilmausten ja alaluokkien osalta ja tehtiin muistiinpanoja aineiston sisään, koskematta kuitenkaan itse vastauksiin. Aineiston luokittelusta löytyy esimerkki opinnäytetyön liitteistä (kts. taulukko). Alkuperäiset ilmaukset muutettiin pelkistetyiksi ilmauksiksi, joista taas muodostettiin alaluokkia. Alaluokat muodostivat yläluokkia ja pääluokkia, joka lopulta tiivistivät yhdistäväksi luokaksi.

5 Opinnäytetyön tulokset

Moniammatillisuus tuo yhteistyöhön mukaan useita eri osaamisen näkökulmia, joita edellytetään kokonaisuuden rakentamiseksi. Moniammatillisen yhteistyön kartoittamisessa keskeinen kysymys on, kuinka voidaan koota kaikki tieto ja osaaminen yhteen mahdollisimman kokonaisvaltaisen käsityksen ja ymmärryksen saavuttamiseksi. (Kontio 2010, 6). Opinnäytetyön tulokset kuvaavat yhteistyön toimivia käytäntöjä ja sen epäkohtia sekä tuovat esiin toiveita sen kehittämistä. Kyselyyn vastasi kahdeksan henkilöä kolmesta toimipaikasta. Vastanneista yli puolet oli koulutukseltaan sosiaalityöntekijöitä ja he olivat työskennelleet keskimäärin 4,25 vuotta lastensuojelun parissa. Jokainen vastanneista on jossain vaiheessa tehnyt yhteistyötä päiväkotien kanssa. Yhteistyötä päiväkotien työntekijöiden kanssa toteutettiin eniten kerran viikossa ja vähiten vain muutaman kerran vuodessa. Aineistosta nousi esiin tämän hetkisiä yhteistyön toimivia toimintatapoja. Päiväkotia nähtiin rehellisenä ja tärkeänä tiedonantajana sekä toimivan ratkaisevassa roolissa varhaisen puuttumisen suhteen. Kun taas koulutuksien puute ja tietämyksen vähäisyys koskien lastensuojelua, koettiin merkittävänä hankaloittavana tekijänä yhteistyötä ajatellen. Usein huoli lapsesta herää jo päiväkodissa ja lastensuojelun tukitoimet varhaisessa vaiheessa voivat usein ehkäistä tilanteiden kriisiytymistä. Vääristyneet

mielikuvat ja median tuoma julkisuus vaikuttavat moniin ihmisiin negatiivisesti puhuttaessa lastensuojelusta.

5.1 Moniammatillisesti toimiva yhteistyö

Yhteistyötä toteutetaan lastensuojelun ja päiväkotien työntekijöiden välillä pyytämällä päiväkodilta näkemys lapsen ja perheen tilanteesta, mikäli lastensuojelun työntekijöiden osalta huoli lapsesta herää. Tästä alkaa selvitystyö lapsen arjen sujumisesta. Tämän aikana selvitetään, onko päiväkodin työntekijöillä herännyt huoli samaisesta asiasta. Päiväkodin työntekijät koettiin arvokkaaksi tiedonlähteeksi, koska he pääsevät seuraamaan lapsen ja perheen arkea lähes päivittäin. Usein neuvottelut tehdään kasvotusten lastensuojelun sekä päiväkotien edustajien välillä. Lastensuojelun työntekijät vastaavat päiväkodista pyydettyihin konsultointeihin esimerkiksi päivystyspuhelimessa, jonka tarkoitus on auttaa päiväkotien työntekijöitä selkeyttämään näkemyksiään ja selvittää samalla, onko lastensuojelun osalta tarpeellista puuttua tilanteeseen. Lastensuojelun työntekijät ohjeistavat päiväkoteja olemaan herkästi yhteydessä konsultoinnin muodossa, mikäli huoli lapsesta ja perheestä herää. Yleinen tiedottaminen lastensuojelun toiminnasta tapahtuu usein järjestämällä lastensuojeluinfoja viranomaisille sekä toimittamalla esitteitä päiväkoteihin. Lastensuojelun työntekijät osallistuvat päiväkotineuvotteluihin päiväkotien näin pyytäessä ja reagoi päiväkodeista tehtyihin lastensuojeluilmoituksiin asian vaatimalla tavalla.

”Yhteydenpito puhelimitse ja neuvotteluissa” Ls8

”Kirjallisten näkemysten kysyminen päiväkodista lapsen tilanteesta ja mahdollisista huolista” Ls2

Puolet vastanneista kertoi olevansa tyytyväisiä tämän hetkiseen yhteistyön määrään, kun loput vastanneista olisivat halunneet lisätä yhteistyön määrää jonkin verran. Huomattavaa vähentämistä tai lisäämistä ei kukaan toivonut. Yhteistyön toimivuutta mittasimme Likertin asteikon avulla (1= ei toimi ollenkaan, 5= toimii moitteettomasti). Valtaosa tutkittavista arvioi yhteistyön toimivan arvosanalla kolme eli keskitasoisesti ja loput antoivat arvosanaksi neljä eli kokevat yhteistyön toimivan hyvin. Toimivuuden keskiarvo vastausten perustella oli yli kolme.

Päiväkodin työntekijät mainittiin useasti tärkeiksi tiedonlähteiksi, kun puhuttiin lapsen arjen sujumisen selvittämisestä. Lastensuojelun työntekijät saavat tätä kautta paljon arvokasta tietoa lapsesta ja hänen käyttäytymisestään päiväkodissa sekä perheestä, jota lastensuojelun työntekijät eivät välttämättä saisi omien toimintojensa kautta. Päiväkodin työntekijöiden lausunnot sekä tiedot perheestä ovat tulleet pyydettyäessä hyvässä aikataulussa, ja palaverissa

yhteistyön kerrottiin olevan usein toimivaa. Yhteistyö on toiminut hyvin tilanteissa, joissa lastensuojelun ja päiväkotien työntekijöiden huoli lapsesta on ollut yhtenevä. Yhteistyön koettiin parantuvan, jos päiväkotien työntekijät pystyvät puhumaan rohkeasti ja selkeästi perheen kanssa lapseen liittyvistä esille nousseista huolista. Tällöin lastensuojelun työntekijät eivät joudu ottamaan asiaa ensimmäistä kertaa esille.

”Olen päiväkotiin yhteydessä, jos lapsen tilanne herättää suurempaa huolta ja kaipaan tietoa siitä, miten lapsella sujuu päiväkodissa, ja siitä, onko päiväkodilla huolta” Ls6

”...yhteisessä tapaamisessa päiväkodin henkilökunta on esittänyt näkemyksensä sekä huolenaiheet selkeästi sekä suoraan” Ls5

”Yhteistyötä parantaa se, että päiväkotien työntekijät puhuvat rohkeasti huolistaan perheelle, eikä sossut joudu viestinviejäksi” Ls8

Vuorovaikutus perheiden kanssa koettiin erityisen tärkeäksi. Perheet saavat näin tukea vanhemmuuteen ja mahdollisen yhteistyön aloittaminen päiväkotien, lastensuojelun ja perheen välillä perustuu avoimuuteen sekä vanhempien kunnioittamiseen. Yhteisten tavoitteiden saavuttaminen avohuollon tukitoimien avulla (esimerkiksi perhetyö) helpottuu, kun yhteistyö perustuu avoimuudelle.

”...kehotan keskustelemaan asioista ensin vanhempien kanssa” Ls6

”Lastensuojeluilmoituksesta olisi hyvä keskustella ensin vanhempien kanssa ja tehdä se vaikka heidän kanssaan yhteistyössä” Ls3

”Ajatellaan lastensuojeluilmoituksen olevan niin ikävä ja raskas asia perheelle, ettei sitä haluta tehdä. Näin sen ei kuitenkaan pitäisi olla, koska sitä kautta vanhemmat voivat saada apua ja tukea vanhemmuuteensa” Ls3

5.2 Varhainen puuttuminen ja tiedon lisääminen

Yksikään kyselyyn vastanneista ei kokenut, että lastensuojeluilmoitus tehdään tarpeeksi varhain. Lastensuojelun työntekijät kokevat päiväkotien olevan ratkaisevassa asemassa varhaisen puuttumisen suhteen ja aineistossa painotettiin varhaisen puuttumisen olevan ehdottoman tärkeää, koska näin mahdollistetaan perheille oikea-aikainen tuki lastensuojelun työntekijöiden toimesta. Päiväkotien työntekijät pääsevät seuraamaan lapsen ja perheen arkea läheltä, ja näin ollen tietää, mitä perheessä tapahtuu. Varhaisessa vaiheessa pystytään lastensuojelun tarjoamin keinoin antamaan monipuolista tukea perheelle ja ennaltaehkäisemään ongelmien

kärjistyminen. Perheen tukeminen esimerkiksi avohuollon tukitoimien avulla on lastensuojelun ensisijainen tavoite. Lastensuojelun työntekijät kokivat, että päiväkotieihin tulisi saada enemmän tietoa avopalveluista, koska tietämättömyys näitä kohtaan rajoittaa päiväkotien tekemien lastensuojeluilmoitusten määrää.

”Päiväkodit pystyvät seuraamaan läheltä lapsen ja perheen tilannetta, joten varhainen puuttuminen olisi helpompaa, mikäli päiväkodit olisivat lastensuojeluun herkemmin yhteydessä” Ls3

”...voitaisiin lastensuojelusta tarjota perheille tukea ja puuttua tilanteisiin jo riittävän varhain, jolloin positiivisia muutoksia olisi helpompi saada aikaan” Ls6

Lastensuojelun työntekijät kokevat päiväkotien työntekijöiden tietämyksen vähäisyyden vaikuttavan suurelta osin yhteistyön toimivuuteen, koska he eivät tiedä tarpeeksi lastensuojelun toiminnasta, eikä sen työskentelytavoista. Lastensuojelun työntekijät näkivät ettei oikeanlais- ta informaatiota ole tarjolla tai että se on liian vähäistä. Lastensuojelulain tietämys koetaan myös puutteellisena. Infotilaisuudet, joissa tietoa välitetään, tapahtuu vain päiväkotien esi- miehille, jolloin tiedonkulun puutteiden vuoksi päiväkotiryhmien työntekijät saattavat jäädä vähäisen tiedon varaan. Vastauksista kävi ilmi toive koulutusmäärän lisäämisestä, mutta vas- taajat kokivat tämän olevan esimiesten vastuulla, eivätkä kykene itse vaikuttamaan asiaan.

”Varmasti lisätietoa, koulutusta ja ohjeistusta tarvitaan” Ls2

”Lastensuojelun pitäisi tarjota päiväkodeille enemmän tietoa toiminnastaan”
Ls3

Päiväkotien työntekijöiden keskuudessa ilmenee paljon epätietoisuutta millaisissa asioissa ja tilanteissa lastensuojeluilmoitus tulisi tehdä, eikä konsultaatioita lastensuojeluun päin tapah- du riittävästi. Päiväkotien työntekijät pelkäävät omien näkemystensä olevan riittämättömiä edes konsultointiin, ja tämän takia yhteistyö kärsii. Työntekijät vetoavat myös kasvatuskump- panuuteen ja haluun selvittää asiat päiväkodissa. Tällä pyritään siihen, ettei yhteistyö hanka- loidu päiväkotien työntekijöiden ja vanhempien välillä. Yhteistyön aloittamista hankaloittaa päiväkotien ja lastensuojelun työntekijöiden välillä myös pelko lastensuojeluilmoituksen te- kemisestä. Päiväkodin työntekijät pelkäävät vanhempien reaktioita tilanteeseen, koska ilmoi- tuksen ajatellaan olevan raskas ja ikävä asia, jonka vuoksi sitä ei tehdä ollenkaan. Päiväko- deissa pelätään ilmoitusten hankaloittavan suuresti yhteistyötä vanhempien kanssa ja tämä rajoittaa lastensuojeluilmoituksia.

”Ehkä heillä on myös epätietoisuutta missä asioissa voi ilmoituksen tehdä, min-
kälainen sen pitää olla” Ls6

”...pelko vanhempien reaktiota kohtaan” Ls4

”...päiväkodissa ajatellaan lastensuojeluilmoituksen olevan niin ikävä ja raskas
asia perheelle, ettei sitä haluta tehdä” Ls3

Salassapitosäädökset hankaloittavat omalta osaltaan yhteistyön toimivuutta. Mikäli lastensuo-
jelun tukitoimet perheen kanssa aloitetaan, päiväkotien työntekijät kokevat tarvitsevansa
siitä ilmoituksen. Lastensuojelun työntekijät ovat asiasta eri mieltä. Heidän mielestään tietoa
ei tulisi jakaa vain uteliaisuuden vuoksi, vaan taustalla tulisi olla aito huoli perheen tilantees-
ta. Vastaajien mukaan useasti kyseessä on vain puhdas uteliaisuus perheen tilanteesta.

5.3 Media vaikuttajana mielikuviin lastensuojelusta

Lastensuojelun työntekijät kokivat median olevan negatiivinen tiedonlähde puhuttaessa las-
tensuojelusta. Kaikkien vastaajien mielestä media käsittelee vain pientä osaa lastensuojelun
työstä ja vielä se tapahtuu usein vääristyneesti. Osan päiväkotien työntekijöiden koettiin ole-
van tämän tiedon varassa, jolloin mielikuva lastensuojelusta on automaattisesti negatiivinen.
Media koettiin huonona tiedonlähteenä, eikä se kerro koko totuutta lastensuojelun toiminnas-
ta.

”...median antama kuva lastensuojelusta on usein vääristynyt, eikä kerro koko
totuutta lastensuojelusta” Ls6

Median toivottiin tuovan julki enemmän onnistumisen kokemuksia lastensuojelun toimien
osalta. Positiiviset muutokset lapsen sekä perheen elämässä jäävät usein vain asianomaisten
tietoon ja vain negatiiviset asiat saavat huomion kansan keskuudessa. Uutiset esimerkiksi
avohuollon tukitoimien onnistumisesta eivät herätä ihmisten mielenkiintoa, joten ne eivät saa
myöskään julkista huomiota.

5.4 Kehittämisen kohteena toimivampi yhteistyö

Lastensuojeluilmoitusten tekeminen riittävän varhaisessa vaiheessa oli yksi useimmin maini-
tuista kehittämisen kohteista. Lastensuojelun työntekijät kokivat, että päiväkotien työnteki-
jät ovat ratkaisevassa asemassa ennaltaehkäisevän toiminnan osalta. Päiväkotien oikea-
aikainen puuttuminen mahdollistaa lastensuojelun tukitoimien tehokkuuden, kun sille anne-
taan mahdollisuus ennen tilanteiden kriisiytymistä. Lastensuojelun työntekijät kannustivat

päiväkotien työntekijöitä hyödyntämään konsultoinnin aina, jos huoli lapsesta herää, ellei tilanne vaadi välitöntä lastensuojeluilmoituksen tekemistä lapsen oman turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta. Vuorovaikutus päiväkodin työntekijöiden ja perheen välillä koettiin yhteistyössä toimivaksi, mutta samalla se tuli mainituksi kehittämisen kohteena. Perheiden kanssa avoin keskusteleminen heränneistä huolista kehittäisi vastanneiden mielestä yhteistyötä. Kun keskustelu perustuu päiväkotien ja perheiden välillä avoimuuteen ja luottamukseen, on lastensuojelun työntekijöiden helpompi osallistua yhteistyöhön.

Haasteeksi muodostui epätieto lastensuojelua ja sen toimintaa kohtaan. Aineistosta kävi ilmi, että alkuun yhteistyön aloitus lastensuojelun kanssa vaatii päiväkotien työntekijöiltä suuria ponnisteluja pelon sekä epävarmuuden takia. Lastensuojeluun perehdyttävien koulutusten olisi hyvä sisältää vinkkejä esimerkiksi siitä, kuinka ottaa huoli puheeksi vanhempien kanssa, mikä taas toisi varmuutta päiväkotien työntekijöiden ammattitaitoon. Monipuolisilla koulutuksilla mahdollistettaisiin myös työntekijöiden tietoisuus lastensuojelutyön monimuotoisuudesta, mikä madaltaisi kynnystä yhteistyön aloittamiselle päiväkodin toimesta. Koulutukset koskien lastensuojeluilmoitusta koettiin tärkeäksi, koska päiväkodeissa ei selkeästi ole prosessista riittävästi tietoa. Lastensuojelun työntekijät toivoivat päiväkotien työntekijöiden tekevän tarpeen vaatiessa lastensuojeluilmoituksen, vaikka asia tuntuisikin vaikealta. Päiväkodissa työskentelevillä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus ja tilanteen ollessa epäselvä, yhteyden ottaminen lastensuojeluun on enemmän kuin suotavaa.

Lastensuojelun työntekijät toivoisivat itse, että he tiedottaisivat päiväkoteja enemmän asiakkaiden asioista ja työskentelyn vaiheista silloin, kun siihen on saatu erillinen lupa. Lisäresurssit mahdollistaisivat ajan riittämisen enenevässä määrin yhteistyön ylläpitoon sekä näin voitaisiin mahdollistaa päiväkodeille riittävät infotilaisuudet tai koulutukset, joilla vaikutettaisiin myös negatiivisiin mielikuviin.

6 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata kolmen Vantaan lastensuojeluyksikön ja päiväkotien työntekijöiden välistä yhteistyötä ja sen kehittämisen mahdollisuuksia lastensuojelun työntekijöiden näkökulmasta. Verkkokyselyn sisältö laadittiin opinnäytetyön teoriassa esiintyneiden yhteistyöhön vaikuttavien tekijöiden pohjalta.

Tulosten perusteella voidaan todeta lastensuojelun työntekijöiden olevan tällä hetkellä yhteistyöhön tyytyväisiä, mutta tuloksissa tuli myös selvästi ilmi toive paremmasta yhteistyöstä ja sen kehittämisestä. Vastauksista selviää, että lastensuojelun työntekijät näkevät yhteistyön sujuvan keskivertoa paremmin. Tämä eroaa päiväkotien työntekijöiden mielipiteisiin, joita on kuvailtu aikaisemmissa opinnäytetöissä, joita on käytetty osana teoreettista viiteke-

hystämme. Syy yhteistyön erilaiseen näkemykseen voi olla lastensuojelun ja päiväkotien työntekijöiden tiedonsiirron yksipuolisuudessa. Päiväkodeissa työskentelevillä on velvollisuus antaa tarvittaessa tietoja lastensuojelun työntekijöille lapsen arkeen liittyvissä tilanteissa, kun taas lastensuojelun puolelta tiedonsiirto on vähäistä lakien ja salassapitovelvollisuuden takia. Tuloksista nousi eniten esiin informaation ja koulutuksen puute päiväkodin työntekijöiden osalta, liittyen lastensuojelun työtehtäviin ja sen tarjoamiin tukitoimiin. Tulosten perusteella voidaan todeta, että lastensuojelun työntekijöiden mielestä tiedottaminen ja informointi kuuluvat esimiesten tehtäviin. Johtajien kouluttaminen on tärkeää, mutta panostaminen lapsiryhmien työntekijöihin olisi ensiarvoista, kun ajatellaan varhaisen puuttumisen mahdollisuuksia. Jokaisen moniammatilliseen tiimiin kuuluvan tulee huolehtia yhteistyön toimimisesta mahdollisimman saumattomasti. Mikäli lastensuojelun työntekijä huomaa epätietoisuuden ja lisäinformaation tarpeen päivähoidossa, tulisi siitä ilmoittaa omalle esimiehelle ja näin ollen voitaisiin mahdollistaa lisäkoulutus. Myös päiväkotien työntekijöillä on ammattilaisina tärkeää tunnistaa omat puutteet ja tarvittaessa vaatia tarvittavaa koulutusta. Tiedon lisääminen ei tule olla ainoastaan lastensuojelun vastuulla.

Lastensuojelun on vaikea vastata päiväkotien tarpeisiin muun laajan yhteistyöverkoston ohella. Koko ajan muuttuvat säädökset haittaavat sekä lastensuojelun että päiväkotien työntekijöiden tietoisuutta tämän hetkisistä ohjeistuksista. Koulutuksia tai infotilaisuuksia tulisi olla vuoden aikana, jotta molemminpuolinen toimiva yhteistyö pysyisi yllä. Lastensuojeluun liittyvät lyhyet konsultaatiot saattaisivat vähentää ennakokuluojen määrää päiväkodeissa, jolloin kynnys lastensuojeluilmoituksen tekemiseen madaltuisi. Aikaisemmissa opinnäytetöissä on havaittu, että positiivisen reaktion päiväkodeissa on saanut jo pelkät ”tutustumiskäynnit”, jolloin lastensuojelun työntekijät tulisivat tutuiksi ja mahdollisten kysymysten esittäminen mahdollistuisi.

Huolestuttava havainto tuloksissa oli, kuinka lastensuojelun työntekijät näkevät päiväkotien työntekijöiden tekemän lastensuojeluilmoitukset jatkuvasti liian myöhäisessä vaiheessa. Vastauksien perusteella lastensuojelun työntekijät kuvailivat yhteistyön haasteena olevan pelko, kuinka vanhemmat reagoivat, jos päiväkodin työntekijät ottavat puheeksi varhaisen puuttumisen ja miten päiväkodin työntekijöiden ja perheen välinen yhteistyö voi sen myötä hankaloitua. Tämä pelko rajoittaa suurelta osin lastensuojelun työntekijöiden konsultoimista ja itse lastensuojeluilmoitusten tekemistä. Epäselvyys millaisissa tilanteissa lastensuojeluilmoitus tulisi tehdä, hankaloittaa yhteistyön aloittamista. Vastauksista selvisi, että lastensuojelun työntekijät kokivat lastensuojelun olevan apuväline tilanteessa, jossa päiväkodissa herää huoli lapsesta ja tätä päiväkotien työntekijöiden toivottiin hyödynnettävän useammin.

Aikaisempien tutkimusten mukaan päiväkotien työntekijät tarvitsevat tiedon, jos lastensuojelun tukitoimet aloitetaan. Kuitenkin keräämästämme aineistosta selvisi, että lastensuojelun

työntekijät näkevät asian päinvastoin. Heidän mukaansa useasti tiedon jakamisen syynä on pelkkä uteliaisuus perheen tilanteesta. Tämä näkemys ei mielestämme pidä paikkansa. Kun lastensuojeluilmoitus on tehty päiväkodin työntekijöiden toimesta, olisi päiväkodin työntekijöiden hyvä tietää, onko heillä heränneisiin huoliin puututtu. Onko mahdolliseen ongelmatilanteeseen puututtu vai tulisiko lastensuojeluilmoitus tehdä uudestaan. Epätietoisuus siitä, onko päiväkodin tekemät havainnot olleet oikeita, eivät paranna yhteistyön laatua. Pelkkä tieto siitä, että asia on käsittelyssä, helpottaa päiväkotien työntekijöiden työtä lapsen ja perheen kanssa.

Media on onnistunut antamaan lastensuojelusta negatiivisen kuvan. Lapset huostaan otetaan vanhemmiltaan tai työntekijöiden laiminlyönnit voivat johtaa jopa lasten kuolemiin. Esimerkiksi tällä hetkellä isoa mediahuomiota saa tyttölapsen kuolema, jonka johdosta usea lastensuojelun työntekijä on haastettu oikeuteen. Tänä päivänä positiiviset uutiset, joissa kerrotaan lapsen ja perheen saaneen tukea eri muodoissa, puuttuvat mediasta. Median tuomat negatiiviset asiat herättävät ihmisissä nykyisin mielenkiinnon ja media käyttää tätä hyödyksi tuomalla näitä asioita esille. Valitettavasti moni päiväkotien työntekijöistä näkee vain median tuomat huonot mielikuvat lastensuojelusta ja kun mielikuvia oikeasevia koulutuksia ei ole tarpeeksi tarjolla päiväkodeille, eivät mielikuvat voi muuttua.

Lastensuojelu nimenä tuntuu aiheuttavan ihmisissä negatiivisen reaktion. Lastensuojelussa työskentelevät saavat kuulla muiden ihmisten hämmentyneitä kommentteja, valitsemastaan työstä. Lastensuojelu tunnetaan yhteiskunnassa vahvasti kielteisenä vaikuttajana eikä niinkään auttavana tahona. Pystyttäisiinkö tilannetta korjaamaan nimenvaihdoksella? Nimi, jolla saadaan uusi raikas ilme tärkeälle asialle: lasten suojelulle. Ehkä nimenmuutoksen yhteydessä pystytään korjaamaan vääristyneitä oletuksia työn sisällöstä. On hyvä kuitenkin muistaa, että pelkkä nimi ei voi korjata pitkään kestänyttä negatiivista asennetta ihmisissä. Töitä on tehtävä entistäkin enemmän, jotta hyöty olisi riittävä.

Tietämättömyys kahden, kuitenkin lähellä toisiaan olevan toiminnan välillä on suuri, vaikka heidän tulisi tukea toisiaan. Mitä paremmin lastensuojelun ja päiväkotien työntekijät tuntevat toisensa ja yhteistyön rakenteet ovat kunnossa, sitä parempaa yhteistyötä pystytään tekemään. Siksi olisi äärimmäisen tärkeää tietää moniammatillisessa ympäristössä, mitä kukin alansa ammattilainen tahollaan todellisuudessa tekee. Välttyttäisiin epätietoisuudelta ja mahdollettaisiin kynnystä tehdä esimerkiksi lastensuojeluilmoitus, joka saattaa olla välillä lapsen ainoa mahdollisuus tasapainoiseen elämään.

Lastensuojeluun liittyviä epäselvyyksiä on pyritty jo selventämään Suojele-Tue-Toimi -materiaalilla, mitä löytyy lastensuojelun keskusliiton Internet-sivuilta. Se on suunnattu erityisesti varhaiskasvatuksen työntekijöille ja samalla se antaa lisää tietoa ehkäisevästä lastensuo-

jelusta sekä työntekijöiden vastuista ja velvollisuuksista. Materiaalien huonona puolena voidaan nähdä jo ennalta olevien materiaalien suuri määrä päivähoidossa. Aina ei pystytä takaamaan, että jokainen työntekijä käyttää hyödyksi materiaalia, jota tulee eri tahojen ammattilaisilta jatkuvasti.

Alkuperäinen suunnitelma oli käyttää laadullista tutkimusta, jossa on määrällisen tutkimuksen piirteitä. Muutos suunnitelmaan tuli tiedonhankinnan jälkeen vähäisen vastausmäärän takia ja opinnäytetyö päätettiin tehdä ainoastaan laadullisena. Laadullinen tutkimus suoritetaan yleensä käyttäen tiedonkeruumenetelmänä haastattelua. Teimme tietoisin valinnan, kun päädyimme verkkokyselyyn lastensuojelun tätä toivoessa. Vaikka mietimme vielä aineiston analysointivaiheessakin, olisiko opinnäytetyö ollut parempi suorittaa haastatellen, olivat saadut vastaukset pienestä määrästä huolimatta samankaltaisia ja toistuvia. Vastausten määrä oli yllättävä sillä informanteja oli laskettu olevan yli 50. Tämän perusteella vain kahdeksan henkilön tuottama aineisto oli vähäinen. Vastauksia analysoidessa löytyi silti monesta vastauksesta yhteiset aiheet: tiedonpuute ja informaation vähyys ja päiväkotien työntekijöiden pelko lastensuojelua kohtaan. Toistuvuuden ansiosta pystyttiin tehdä valinta jatkaa suppealla aineistolla, ilman lisävastauksien keräämistä.

Kyselyn vastausmäärä antaa hyvin viitteitä lastensuojelun työntekijöiden ajan puutteesta. On hyvä huomioda millaisella kiireellä ja tarkkuudella saadut vastaukset ovat tehty. Analysoidessa aineistoa tulokset kuitenkin olivat yhdenmukaisia ja samat asiat toistuivat vastanneiden kesken. Tästä voidaan päätellä tulosten olevan luotettavia. Laatiessa verkkokyselyyn kysymyksiä, uskoimme niiden tuottavan tietynlaisia vastauksia. Vastaukset saatua huomasimme puutteita kysymysten muotoilussa. Ennen kyselyn lähettämistä testattiin se koehenkilöllä ja tuolloin saatiin oletettuja vastauksia. Vastausten suppeus yllätti ja tästä syystä haastattelu olisi ollut tehokkaampi ja monipuolisempi tapa hankkia aineistoa laadulliseen tutkimukseen.

Aikataulullisesti työ ei vastannut odotuksia ja prosessi tuntui useasti ylitsepääsemättömältä. Opinnäytetyön tekeminen kesti selkeästi oletettua pidempään. Ongelmaksi muodostui esimerkiksi tutkimuslupan saaminen. Tutkimuslupaa haettiin kahteen otteeseen Vantaan kaupungin omien muutosten takia. Myös vastauksien saannin kanssa oli ongelmia ja se hidasti työprosesia harmittavasti. Hankaluuksista huolimatta viivästynyt aikataulu ei vaikuta tulosten luotettavuuteen, sillä lastensuojelun ja päiväkotien työntekijöiden yhteistyö on jatkunut jo pitkään eivätkä sen muutokset tapahdu hetkessä.

Opinnäytetyössä tuotiin esiin lastensuojelun työntekijöiden näkemykset tämän hetkisestä yhteistyöstä ja sen kehittämisestä. Kuitenkaan selkeitä ratkaisuja sille, miten näitä ongelmakohtia voidaan todellisuudessa toteuttaa, ei saatu. Tarve lisäkoulutuksille ja infotilaisuuksille on, mutta kuka ja miten ne järjestetään sekä onko tähän vaadittuja resursseja, on mahdoton-

ta sanoa. Saadaanko koskaan lastensuojelusta turvallinen ja osa päiväkotien arkea, jää avoimeksi kysymykseksi.

On tärkeää pohtia myös yhteiskunnallisesti yhteistyön merkitystä. Nykypäivän palvelurakenteen etusijalla on ollut lapset ja perheet. Suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle, nousee entistä isompaan rooliin tulevaisuuden työntekijät eli lapset. Jos yhteistyö lapsen elämään vaikuttavilla tahoilla ei ole toimivaa, vaikuttaa se pitkällä aikavälillä koko väestön rakentamiseen. Tätä yhteistyöhön liittyvää näkökulmaa ei työssä kuvailtu, mutta laajemmin ajateltuna näkökannalla on merkitystä lapsen ja perheiden hyvinvointiin, joka näkyy enemmän ja vähemmän tulevaisuudessa. Lapsi, joka on saanut avun varhain, ei oireile samalla tavalla kuin lapsi, joka olisi tarvinnut apua jo pitkään.

Tulosten käyttäminen tulevaisuudessa olisi tärkeää lisäkoulutuksen sekä informaation lisäämisen osalta, niin suureksi asiaksi tietämättömyys muodostui opinnäytetyössä. Jatkotutkimukset liittyen molemmin puolisen informaation lisäämiseksi olisi tärkeää. Kenen vastuulla tiedon lisääminen on? Onko jokainen työntekijä itse vastuussa omasta tiedonsaannistaan vai voiko siihen panostaa ammattiin kouluttautuessa? Millaiset hyödyt lisäkoulutuksesta olisi molemmille tahoille? Vähenisivätkö huostaanotot varhaisen tuen lisääntyessä ja onko lastensuojelun negatiivista mainetta koskaan mahdollista hävittää? Yhteistyön puutteissa näkyy usein epäietoisuus toisen osapuolen roolista, joten millainen on hyöty, kun tietoisuus rooleista lisääntyy? Miten lastensuojelun tuomaa mainetta voitaisiin parantaa niin, että sen hyvät ja lapsen tarpeita turvaavat puolet tulisivat esiin niin päiväkodin työntekijöille kuin myös tavallisille ihmisille? Opinnäytetyön pohjalta herää paljon kysymyksiä ja lisätutkimuksien aiheita, joita olisi mielenkiintoista tarkastella.

7 Luotettavuus ja eettisyys

Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti luotettavaa ja sen tulokset uskottavia, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 7). Tutkimusmenetelmien luotettavuutta käydään yleensä läpi käsitteiden validiteetin ja reliabiliteetin kautta. Validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimuksessa on mitattu juuri sitä mitä on haluttu ja reliabiliteetti käsittelee sitä, voiko tutkimustuloksia toistaa. Niiden käyttöä on kuitenkin kritisoitu, sillä ne ovat saaneet alkunsa nimenomaan puhuttaessa määrällisestä tutkimuksesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.) Luotettavuus näkyy opinnäytetyössä siten, että sen eri vaiheet ja käytetyt menetelmät on kuvattu työn edetessä. Aineistoon ja sen hankintaan liittyvät seikat on perusteltu ja niitä on pohdittu useaan kertaan opinnäytetyössä. Vantaan kaupungin myöntämä tutkimuslupa oli myös yksi luotettavuuteen vaikuttava tekijä. Mielestämme onnistuimme saamaan vastaukset esitettyihin kysymyksiin eli validiteetti on näin ollen onnistunut.

Tutkimustulokset tulevat selkeästi esille ja ne ymmärretään paremmin, kun tekemiset kerrotaan lukijalle yksityiskohtaisesti. Tutkijan tulee antaa riittävästi tietoa siitä miten tutkimus on tehty, jotta tutkimuksen tuloksia voi arvioida. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141.) Opinnäytetyön tarkoitus oli kuvata selkeästi sen etenemistä ja siitä saatuja tuloksia. Ennen aineiston analysointia varmistimme, että saadut vastaukset oli kirjoitettu juuri siten kun ne oli vastaanotettu. Tuloksissa on tulkittu vain kerättyä aineistoa puhtaasti sellaisenaan.

Opinnäytetyön aihetta valittaessa tuli selvittää, mikä on opinnäytetyöstä saatava hyöty ja onko se toteuttamisen arvoinen. Aiheenvalinta oli siis jo yksi eettinen kysymys. Valittu aihe oli ollut esillä jo pitkään ja se kiinnosti meitä molempia suuresti. Mielestämme oli tärkeää tuoda lastensuojelun näkemys kuuluviin, kun aihetta oli usein lähestytty vain päiväkotien osalta.

Eskolan ja Suorannan (2005, 56) mukaan tutkimuksessa on noudatettava ihmisarvon kunnioittamisen periaatetta. Sen mukaan on väärin aiheuttaa vahinkoa tai loukata tutkittavaa. Peruskysymyksiin kuuluu se, mitä hyötyä ja haittaa tutkittaville tutkimuksesta on, miten heidän yksityisyytensä ja tutkimuksen luottamuksellisuus turvataan ja miten ollaan johdattamatta tutkittavia harhaan. Olimme yhteydessä Vantaan sosiaalivirastoihin ja kysyimme halukkuutta osallistua opinnäytetyöhön. Suostumuksen saatuaamme, ennen kyselyn avaamista, lastensuojelun työntekijöille lähetettiin saatekirje yhteyshenkilöiden kautta, jossa kerrottiin tarkemmin opinnäytetyön suorittamisesta. Saatekirjeessä mainittiin, ettei kenenkään henkilötietoja käytetä tulosten yhteydessä eikä itse kyselyssä ollut erillistä kohtaa nimelle, joten vastaukset annettiin nimettöminä. Saatekirjeen välittäminen yhteyshenkilön kautta mahdollisti vastaajien nimettömänä säilymisen.

Tiedonhankinnassa edellytettiin toteuttamisen edellyttämien tietojen ja taitojen hallinta. Eri työvaiheet ja -menetelmät tuli dokumentoida täsmällisesti ja tutkimusaineisto tuli kerätä huolellisesti ja taloudellisesti. Vastausten tallentuminen Laurean järjestelmään vähensi meidän omien tulkintojen siirtymistä aineistoon ja aineiston käsittely oli helppoa ja nopeaa. Verkkokysely ja sähköinen tietojen tallentuminen Laurean omaan tietokantaan mahdollisti taloudellisen tiedonhankinnan. Kerätty tieto oli vain opinnäytetyötä tekevien käytössä. Aineisto tuli hävittää opinnäytetyön valmistuttua asianmukaisella tavalla. Kerättyä aineistoa ei saanut luovuttaa ulkopuoliselle ilman osallistuvien lupaa. Näitä edellytettiin noudattamaan, jotta tutkimuslupa voitiin myöntää. Valmiissa raportissa osoitettiin, että aiheen tausta ja tutkimuksen menettelytavat tunnettiin. Raportissa edellytettiin, että tutkijat noudattivat kirjoittamista ja raportointia koskevia eettisiä periaatteita ja sääntöjä. Esimerkiksi oli huolehdittava, että tulokset esitettiin huolellisesti, tarkasti ja rehellisesti.

Kyselyn haittana voi olla myös se, että vastaajien suhtautuminen kyselyyn ei ole vakavaa tai he eivät vastaa huolellisesti kysymyksiin (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Avoimilla kysymyksillä pyrimme varmistamaan sen, että työntekijät pääsivät vastaamaan itse haluamallaan tavalla ja laajasti. Vastausten perusteella voidaan sanoa, että kyselyyn oli suhtauduttu vakavasti ja niihin oli vastattu huolellisesti. Vastausjoukko oli kuitenkin oletettua pienempi emmekä tiedä vastasivatko kaikki toimipaikat kyselyyn tasapuolisesti, joten pohdimme voidaanko tuloksia varmuudella yleistää koskemaan kaikkien Vantaan kaupungin lastensuojeluyksiköitä. Eettistä luotettavuutta opinnäytetyössä pyrimme edistämään merkitsemällä lähteet ja lähdeviittaukset mahdollisimman selkeästi. Pyrimme samalla olemaan kriittisiä valittuja lähteitä kohtaan, jotta käyttämämme lähteet olisivat myös mahdollisimman luotettavia.

Lähteet

Aaltola, J. & Valli, R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2010. Juva: WS Bookwell Oy.

Aer, J. 2012. Lastensuojeluoikeus, lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun oikeudelliset perusteet. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Arnkil, T. & Eriksson, E. 2012. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Tampere: Juneves Print.

Bardy, M. Lastensuojelun ytimissä. 2009. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Eskola, J. & Suoranta, J. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heikura M., Rönkkö M. & Ylönen M. ”Kokoajan tuntosarvet pystyssä” Varhainen puuttuminen Kiuruveden päiväkodeissa. 2009. Opinnäytetyö. Viitattu 02.11.2013.
<http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/4752/Koko%20ajan%20tuntosarvet%20pystyssä.pdf?sequence=1>

Heinimäki, L. 2006. Varhaisen tuen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa. VarTu-hankekuvaus 2004-2005. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 25.1.2015
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-4013.pdf&title=Varhaisen_tuen_vahvistaminen_varhaiskasvatuksessa_fi.pdf

Heinonen, H. Varhainen tuki ja moniammatillisuus. 2012. Lastensuojelun keskusliitto.

Hirsjärvi S. & Hurme H. Tutkimushaastattelu, teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 2009. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi S., Remes, P. & Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. 2007. Tammi.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen: Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitosa. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Isoherranen, K. Moniammatillinen yhteistyö. 2006. Werner Söderström Osakeyhtiö.

Isoherranen, K. 2012. Uhka vai mahdollisuus - moniammatillista yhteistyötä kehittämässä. Sosiaalietieteidenlaitos. Verkkodokumentti. Viitattu 5.1.2015.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37493/isoherranen_vaitoskirja.pdf?sequence=1

Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. Enemmän yhdessä - moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY.

Järviluoto S. & Mäkinen M. Päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyö. Toimivia käytäntöjä ja kippusteitä Kallio - Alppiharju - Pasilan päivähoitoalueella. 2009. Opinnäytetyö. Viitattu 08.02.2015.
<https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/3691/paivahoi.pdf?sequence=1>

Kananen, J. Opinnäytetyön kirjoittamisen opas. 2010. Juvenes Print: Tampereen yliopistopaino.

Karila, K. & Nummenmaa, A. 2001. Matkalla moniammatillisuuteen: kuvauskohteena päiväkotii. Helsinki: WSOY.

Kaukola S. ”Sitä ei saa olla vaiti, jos kyse on lapsen edusta” Varhaiskasvattajien näkökulmia lastensuojeluilmoituksesta ja yhteistyöstä lastensuojelun kanssa. 2013. Opinnäytetyö. Viitattu 02.11.2013.

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/64396/Kaukola_Saila.pdf?sequence=1

Koivunen P. Hyvä päivähoito - työkaluja sujuvaan arkeen. 2009. Juva: PS-Kustannus.

Kontio, M. 2010. Moniammatillinen yhteistyö. Viitattu 12.2.2015.

<http://www.thl.fi/documents/605877/747474/moniammatillinen+yhteistyö.pdf/e81a4c0a-d785-4bb1-afd7-923ac0f20db5>

Lindqvist, U. toim. Varhainen tuki - kohti hyviä käytäntöjä. 2008. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, oppaita ja työkirjoja 2008:7.

Lukinmaa T. 2012. Yle uutiset. Päiväkodilta jää usein lastensuojeluilmoitus tekemättä. Viitattu 3.9.2013.

http://yle.fi/uutiset/paivakodilta_jaa_usein_lastensuojeluilmoitus_tekematta/6322600

Nygrén J. & Yrjönen S. 2010. Päiväkodin huoli lapsesta - Kymenlaakson lastentarhaopettajien näkemyksiä lastensuojeluilmoituksen tekemisestä. Opinnäytetyö. Viitattu 2.11.2013.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/17412/Nygren%20Jonna_Yrjonen%20Suvi.pdf?sequence=1

Onnismaa, E-L. 1999. Päiväkotitoiminta lastensuojelun tukitoimena - toiveiden tynnyri vai huolten hautomo. Helsinki: Stakes.

Pietilä, A-M., Halkoaho, T. & Matveinen, M. 2010. Terveystta edistävää toimintaa mahdollistavat tekijät ja työn kehittäminen. Helsinki: WSOY.

Pitkänen, M. 2011. Lastensuojeluprosessi: Tapaustutkimus biologisen vanhemman kokemuksista lastensuojelun sijoitusprosessissa. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 25.1.2015.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110026/urn_nbn_fi_uef-20110026.pdf

Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala A. Lastensuojelu tänään. 2004. Helsinki: Tammi.

RAY. 2011. Avustusstrategia 2012 - 2015. Nettiopas. Viitattu 06.11.2013.

https://www.ray.fi/sites/default/files/emmi_mediabank/Avustusstrategia_2012-2015.pdf

Ritamo, P. & Vikman, T. 1998. Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö. Viitattu 2.3.2015.

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki/RitamoPirjo.pdf

Rytönen, T. & Rönkkö, L. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOY Pro.

Savolainen H. 2012. Lastensuojelun ja päivähoitojen yhteistyötä kehitettävä. Lastensuojelun keskusliitto. Viitattu 2.09.2013.

http://www.lskl.fi/tiedottaa/tiedotusvalineille/tiedotteet/tiedotteet_2012/lastensuojelun_ja_paivahoidon_yhteistyota_kehittava.2267.news

Strandberg, M. & Utriainen, T. Lastentarhanopettajien kokemuksia ennaltaehkäisevästä lastensuojelutyöstä helsinkiläisissä päiväkodeissa. 2008. Opinnäytetyö. Viitattu 19.10.2013.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200811133967>

Talentia, Lastensuojelun keskusliitto. 2010. Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus. Viitattu 18.01.2015.

http://www.talentia.fi/files/91/Ehkaisevan_lastensuojelun_kirjava_todellisuus.pdf

Taskinen, S. 2007. Lastensuojelulain soveltaminen. 1. painos. Helsinki: WSOY pro.

Tuomi J. & Sarajärvi A. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2009. Helsinki: Tammi.

Vilkka H. Tutki ja kehitä. 2005. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Vantaan varhaiskasvatussuunnitelma. 2012. Vantaan kaupunki. Sivistystoimi. Viitattu 25.11.2013.

http://www.vantaa.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/vantaa/embeds/vantaawwwstructure/84881_www_Vantaan_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf

Taulukot

Esimerkki luokittelusta

ALKUPERÄISILMAUKSET, PELKISTETTY ILMAUKSET, ALALUOKAT

ALKUPERÄISILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA
<p>”Olen pyytänyt päiväkodista edustajaa mukaan tapaamiseen”</p> <p>”Yhteiset tapaamiset pk ja asiakas”</p> <p>”Yhteydenpito puhelimitse ja neuvotteluissa”</p> <p>”...päiväkodissa on pidetty säännöllisesti yhteiset neuvottelut”</p>	Yhteiset neuvottelut päiväkodin ja lastensuojelun välillä	Yhteydenpito lastensuojelun ja päiväkotien välillä
<p>”...ohjeistan heitä olemaan herkästi yhteydessä ja konsultoimaan sosiaalityöntekijää, mikäli huolta lapsesta tai perheestä herää”</p> <p>”Vastaan välillä päivystäjänä konsultointeihin”</p>	Lastensuojelun konsultointi	
<p>”Olen päiväkotiin yhteydessä, jos lapsen tilanne herättää suurempaa huolta ja kaipaen tietoa siitä, miten lapsella sujuu päiväkodissa, ja siitä, onko päiväkodilla huolta”</p> <p>”Olen päiväkotiin yhteydessä, jos lapsen tilanne herättää suurempaa huolta”</p>	Huolen herääminen lastensuojelun toimesta	Päiväkodin näkemys lapsen ja perheen tilanteesta
<p>”Erillisten kirjallisten näkemysten kysyminen päiväkodista lapsen tilanteesta ja mahdollisista huolista”</p> <p>”Pyydän päiväkodin näkemystä, mikäli minulla on huolta lapsesta”</p> <p>”Pyydän päivähoidon näkemystä lapsen ja perheen tilanteesta”</p> <p>”Pyytämällä heiltä näkemyksiä lapsista”</p>	Päiväkodin työntekijöiden konsultointi huolen heräämisen jälkeen	
<p>”...päiväkodilta saan välillä arvokasta tietoa lapsesta ja perheestä”</p>	Päiväkoti arvokkaana tiedon välittäjänä lapsen ja perheen tilanteesta	

<p>”...yhteisessä tapaamisessa päiväkodin henkilökunta on esittänyt näkemyksensä sekä huolenaiheet selkeästi sekä suoraan”</p> <p>”...päiväkodilla on ollut tärkeää kerrottavaa lapsen tilanteesta ja olemisesta päiväkodissa”</p>		
<p>”...kehotan keskustelemaan asioista ensin vanhempien kanssa”</p> <p>”...sitä kautta vanhemmat voivat saada apua ja tukea vanhemmuuteensa”</p> <p>”...puhuvan vanhempien kanssa huolenaiheista avoimesti”</p> <p>”...päiväkotien työntekijät puhuvat rohkeasti huolistaan perheelle”</p>	<p>Puheeksi ottaminen vanhempien kanssa</p>	<p>Yhteistyö vanhempien kanssa</p>
<p>”Lastensuojeluilmoituksesta olisi hyvä keskustella ensin vanhempien kanssa ja tehdä se vaikka heidän kanssaan yhteistyössä”</p> <p>”...jos päiväkodin huolien suhteen ei keskustelun jälkeen tapahdu muutosta parempaan, niin silloin olisi ehkä hyvä tehdä lastensuojeluilmoitus”</p>	<p>Lastensuojeluilmoituksen tekeminen yhdessä vanhempien kanssa</p>	
<p>”Lastensuojelussa pyritään tukemaan ja auttamaan ennen kuin tilanne kriisiytyy”</p> <p>”Lastensuojelun keinoin pystytään jo varhaisessa vaiheessa antamaan monipuolista tukea perheelle ja ennaltaehkäisemään ongelmien kärjistyminen”</p>	<p>Lastensuojelun antama tuki varhaisessa vaiheessa</p>	<p>Lastensuojelun antama tuki perheille</p>
<p>”...ensisijaisesti lastensuojelussa on tarkoitus tukea ja auttaa perheitä ja auttaa heitä elämään yhdessä perheenä”</p> <p>”Lastensuojelun ensisijainen tehtävä on aina tukea perhettä kotiinpäin tehtävällä työllä ja työskentelyn tarkoitus on auttaa ja kulkea perheen rinnalla kriisitilanteessa tai muutoin haastavassa elämäntilanteessa”</p>	<p>Lastensuojelun ensisijainen tehtävä</p>	

ALALUOKAT, YLÄLUOKAT, PÄÄLUOKAT JA YHDISTÄVÄ LUOKKA

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
Yhteydenpito lastensuojelun ja päiväkotien välillä	Yhteistyön toimivat käytännöt	Moniammatillisesti toimiva yhteistyö	Lastensuojelun ja päivähoidon välinen yhteistyö
Päiväkodin näkemys lapsen ja perheen tilanteesta			
Yhteistyö vanhempien kanssa	Perheitä tukeva yhteistyö		
Lastensuojelun antama tuki perheille			
Päiväkotien haasteet lastensuojeluilmoituksen osalta	Varhaisen puuttumisen merkitys	Varhainen puuttuminen ja tiedon lisääminen	
Varhainen puuttuminen			
Päiväkodin työntekijöiden perehdyttäminen lastensuojeluun	Yhteistyön kehittämiskohteet		
Toimivampi tiedonkulku			
Media mielikuvien välittäjänä lastensuojelusta	Median luoma mielikuva lastensuojelusta	Median merkitys mielikuviin lastensuojelusta	

Liitteet

LIITE 1

Huomio! Huomio!

Nyt sinulla on mahdollisuus osallistua tutkimukseen, jossa lastensuojelu saa kertoa oman näkemyksensä yhteistyöstä päiväkodin kanssa!

Olemme Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja teemme opinnäytetyön lastensuojelun ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ja sen kehittamisestä. Kysely tehdään Vantaan lastensuojelutoimipaikkojen lastensuojelutyöntekijöille.

Saat sähköpostiisi linkin kyselyyn, johon on hyvä varata aikaa noin puolituntia. Valmis kysely tallentuu lähetettyäsi sen nimettömänä koulumme järjestelmään, joten kenenkään henkilötiedot eivät tule kyselyn aikana esille ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Vastausaika on viikon verran eli kysely sulkeutuu pp/kk/vv.

Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi! Toivomme sinun vastaavan, jotta pystymme tekemään kattavan opinnäytetyön yhteistyöstänne päiväkodin kanssa. Tulosten avulla voidaan kehittää yhteistyötä.

Ystävällisin terveisin

Miia Jokela & Tiina Järvinen

LIITE 2

TAUSTATIEDOT

Koulutus: Sos.työntekijä, amk-koulutus, muu mikä?

Työvuodet lastensuojelussa:

YHTEISTYÖ

- Kuinka usein olet tehnyt yhteistyötä päiväkotien kanssa? (5 vaihtoehtoa)→ Jos vastasit ”en koskaan”, kerro miksi?
- Miten koet yhteistyön määrän tällä hetkellä? (5 vaihtoehtoa)
- Arvioi yhteistyön toimivuutta asteikolla 1-5 (1=ei toimi ollenkaan, 5=toimii moitteettomasti)
- Miten toteutat yhteistyötä tällä hetkellä?
- Kuvaile tilanne, jossa yhteistyö on toiminut hyvin.
- Millaista tukea ja tietoa annat toiminnastanne päiväkodeille?

TÄMÄN HETKINEN YHTEISTYÖ

- Kuinka usein olet ollut tilanteessa, missä päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyö ei ole toiminut? (5 vaihtoehtoa)
- Kuinka usein kohtaat tilanteen, jossa huomaat, että lastensuojeluilmoitusta ei ole tehty riittävän varhaisessa vaiheessa? (6 vaihtoehtoa)
- Annatko palautetta päiväkodin työntekijöille yhteistyön toimivuudesta? (5 vaihtoehtoa)
- Oletko saanut päiväkotien työntekijöiltä palautetta omasta toiminnastasi? (5 vaihtoehtoa)
- Tutkimusten mukaan vuonna 2011 päiväkotien osuus tehdyistä lastensuojeluilmoituksista oli 1,8%. Minkä luulet olevan syynä pieneen määrään?
- Mitkä ovat ongelmakohtia yhteistyössänne päiväkodin kanssa?
- Tutkimusten mukaan päiväkotien tietämättömyys lastensuojelusta ja lastensuojelulaista on vähäinen. Minkä luulet olevan tähän syynä?

YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

- Mitä toivoisit päiväkodin tekevän, jotta yhteistyö toimisi paremmin?
- Mitä toivoisit lastensuojelun tekevän, jotta yhteistyö toimisi paremmin?
- Miten tiedonkulkua päiväkotiin päin voitaisiin parantaa?
- Jos lastensuojelu saisi antaa enemmän tietoja lapsesta/perheestä päiväkodille, miten uskoisit yhteistyön parantuvan?
- Millaisia näkemyksiä sinulla on lastensuojelun ja päiväkodin yhteistyöstä?
- Tuleeko mieleesi vielä jonkin epäkohtaan haluaisit puuttua ja miten puuttuisit siihen?
- Miten mainostaisit lastensuojelua positiivisesti heille, joilla on negatiivinen näkemys lastensuojelusta?

VERKKOKYSELYLOMAKE, E-lomake

Näkemyksiä yhteistyöstä päiväkodin kanssa

Lomake on ajastettu julkaisu aikal 23.4.2014 7.00 ja päättyy 3.5.2014 9.00

Olemme Lauma-ammattikorkeakoulun opiskelijat ja teemme oppintyötyön lastensuojelun ja päiväkodin välisestä yhteistyöstä ja sen kehittämiseksi. Vainin kysely tallentuu lähetettyä sen nimellä koulumme järjestelmään, josta kenenkään henkilötiedot eivät tule kyselyn aikana esille ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Vastausaika on 2.5.2014 asti.

Kiitos ja etukäteen vastauksistasi!

TAUSTATIEDOT

Koulutus

- ☐ Sosiaalityöntekijä
☐ Ammattikorkeakoulu

Muu, mikä?

* Työvuodet lastensuojelussa

YHTEISTYÖ

Kuinka usein olet tehnyt yhteistyötä päiväkodin kanssa?

- ☐ Viihoittain
☐ Kerran kuussa
☐ Kerran muutamassa kuukaudessa
☐ Muutaman kerran vuodessa
☐ En koskaan

Jos vastaat "en koskaan", kerro mikä?

Miten koet yhteistyön määrän tällä hetkellä?

- ☐ Haluaisin vähentää huomattavasti
☐ Haluaisin vähentää jonkin verran
☐ En osaa sanoa
☐ Olen tyytyväinen
☐ Haluaisin lisätä jonkin verran
☐ Haluaisin lisätä huomattavasti

Arvioi yhteistyön toimivuutta asteikolla 1-5 (1=ei toimi ollenkaan, 5=toimii moitteettomasti)

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5

* Miten toteutat yhteistyötä tällä hetkellä?

* Kuvaile tilanne, jossa yhteistyö on toiminut hyvin.

* Millaista tukea ja tietoa annat toiminnastanne päiväkodille?

Kuinka usein olet ollut tilanteessa, missä päiväkodin ja lastensuojelun yhteistyö ei ole toiminut?

- ☐ En koskaan
☐ Harvoin
☐ Joskus
☐ Usein
☐ Aina

Kuinka usein kohtaat tilanteen, jossa huomaat, että lastensuojeluilmoituksesta ei ole tehty riittävää varhaisesta vaiheesta?

- ☐ Väloittain
☐ Kerran kuussa
☐ Kerran muutamassa kuukaudessa
☐ Kerran tai kaksi puolesta vuodesta
☐ Muutamana kerran vuodessa
☐ Ilmoitus tehdään mielestäni riittävästi usein

Annatko palautetta päiväkotien työntekijöille yhteistyön toimivuudesta?

- ☐ En koskaan
☐ Harvoin
☐ Joskus
☐ Usein
☐ Aina

Oletko saanut päiväkotien työntekijöiltä palautetta omasta toiminnastasi?

- ☐ Joka kerta
☐ Noin joka toinen kerta
☐ Noin puolessa tapauksista
☐ Harvoin
☐ En ole saanut palautetta

* Tutkimusten mukaan vuonna 2011 päiväkotien osuus tehdyistä lastensuojeluilmoituksista oli 1,8%. Minkä luulet olevan syytä pieneen määrään?

* Mikä ovat ongelmakohtia yhteistyössä päiväkodin kanssa?

* Tutkimusten mukaan päiväkotien odottamattomuus lastensuojelusta ja lastensuojelusta on vähäinen. Minkä luulet olevan tähän syytä?

YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

* Mitä toivoisit päiväkodin osalta, jotta yhteistyö toimisi paremmin?

* Mitä toivoisit lastensuojelun osalta, jotta yhteistyö toimisi paremmin?

• Miten tiedonkulkua päiväkotin
pää voitaisiin parantaa?

• Jos lastensuojelu saisi antaa
enemmän tietoja
lapsista/perheistä päiväkodille,
miten uskoisit yhteyden
parantuvan?

• Millaista näkemystä sinulla on
lastensuojelun ja päiväkodin
yhteistyöstä?

Tuleeko mieleesi vielä jokin,
joka haluaisit sanoa?

• Miten mainostaisit
lastensuojelua positiivisesti
heille, joilla on negatiivinen
näkemys lastensuojelusta?

Tietojen lähetyk

Tallenna

Kiitos ajastasi!
